

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг
давлат таълим стандарти

Расмий нашр

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ УЗБЕКИСТАНА

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана

Государственный образовательный стандарт
высшего образования

Государственный образовательный стандарт
направления образования бакалавриата *5120700 – Мировая политика*

Издание официальное

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг
давлат таълим стандарти

Расмий нашр

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимни ривожлантириш маркази;
- Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил «10» март даги 84 - сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги.

4. ИЛК БОР КИРИТИЛГАН.

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда қўлланилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиши тўғрисидаги маълумотлар «Ўзстандарт» агентлиги томонидан нашр этилувчи кўрсаткичларда чоп этилади.

Мазкур стандартни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳукуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир

МУНДАРИЖА

Т/р		Бет
1.	Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари	1
2.	Қўлланиш соҳаси	2
3.	Атамалар, таърифлар, қисқартмалар	3
4.	Таълим йўналишининг тавсифи	3
5.	5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи	4
6.	Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар	5
7.	Таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари	26
8.	Бакалаврият таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар	39
8.1.	Бакалавриятнинг таълим дастурлари ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар	39
8.2.	Таълим дастурларининг татбиқ этилиши	40
8.3.	Малака амалиётини ташкил этиш талаблари	40
8.4.	Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар	41
8.5.	Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари	41
8.6.	Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар	42
9.	Бакалавр тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баолаш	42
10.	Эслатма	43
11.	Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати	43
12.	Илова	44
13.	Библиографик маълумотлар	45
14.	Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари	46

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари
Олий таълимнинг давлат таълим стандарти
5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг
давлат таълим стандарти

Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана
Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт направления
образования бакалавриата 5120700 – *Мировая политика*

State Educational Standards of Continuous Education of Uzbekistan
State Educational Standards of Higher Education
Necessary for content and level of Bachelours in 5120700 – *World Politics*

Амал қилиниши «25» 05 2014 йилдан
Uzbekistan

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари

Мазкур таълим йўналиши бўйича Давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5 – сонли Қарори.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 24 июндаги 293-сонли қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази тўғрисида Низом”.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги «Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

O'ZSTANDART AGENTLIGI
5043 son bilan
«22» 09 2014 yilda
Davlat ro'yxatiga olindi

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги 302-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Классификатори”.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги 190-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Классификаторига қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш” тўғрисида.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги 281-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Классификатори”.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги 446-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Классификатори”.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги 158-сонли буйруғи билан тасдиқланган “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Классификатори”.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий малакали илмий ва илмий педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида” 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сонли Фармони.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларини ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тadbирлари тўғрисида”ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

2. Қўлланиш соҳаси

2.1. Олий таълимнинг ушбу давлат таълим стандарти (ОТ ДТС) 5120700 – *Жаҳон сиёсати* бакалаврият таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастурлари ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

2.2. Олий таълим муассасаси мазкур таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда ДТС асосида таълим дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

2.3. ОТ ДТСнинг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиши ва тайёргарлик даражаси бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда таълим дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатни назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;
- таълим йўналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар

Мазкур стандартда Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ҳамда олий таълим соҳасидаги халқаро ҳужжатларга мос равишда атамалар ва таърифлардан фойдаланилган:

касбий фаолият тури – таълим йўналишига ўзгартишлар киритиш мақсадида касбий фаолият объектига таъсир қилишнинг усуллари, услублари ва тавсифи;

компетенция – тегишли соҳада касбий фаолият юритиш учун зарур бўлган билим, кўникма, малака ва шахсий сифатлар мажмуи;

модул – тарбиялаш ва ўқитишга йўналтирилган мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантикий тугалланганликка эга бўлган ўқув фани (курси) ёки ўқув фанлари (курслари) нинг маълум бир қисми;

таълим йўналиши – таълим дастури бўйича олий таълим муассасаси битирувчиси томонидан эгалланган ва бериладиган “бакалавр” академик даражаси доирасида касб фаолиятининг муайян турини бажаришни таъминловчи базавий ва фундаментал билимлар, уқувлар ва кўникмалар комплекси;

касбий фаолият объекти – предметлар, воқеликлар, жараёнлар ва фаолият доирасида ҳаракатга йўналтирилган тизимлар;

касбий фаолият соҳаси – илмий, ижтимоий, иқтисодий, ишлаб чиқаришда намоён бўладиган касбий фаолият объектларининг мажмуи;

бакалаврият - олий таълим йўналишларидан бири бўйича пухта билим берадиган, ўқиш муддати камида тўрт (беш) йил бўлган таянч олий таълимдир;

бакалавриятнинг таълим дастурлари (бакалаврият дастури) - ўқув фанларининг бакалаврият йўналишларига қўйиладиган малака талабларига мувофиқ кадрларнинг зарурий ва етарли даражадаги тайёргарлигини таъминловчи блокларга жамланган рўйхати

ўқув-ўрганиш натижалари – ўзлаштирилган билимлар, амалий малакалар, кўникмалар мажмуи;

ДТС – Давлат таълим стандарти;

АРМ - ахборот ресурс маркази;

ИТИ - илмий тадқиқот институтлари;

ОТМ - олий таълим муассасаси.

4. Таълим йўналишининг тавсифи

4.1. 5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг таълим дастури асосида амалга оширилади, унинг назарий ва амалий машғулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўтган шахсга «бакалавр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) берилади.

4.2. Таълим дастурининг меъёрий муддати ва мос малака(даража)си 1-жадвалда келтирилган.

Таълим дастурининг муддати ва битирувчиларнинг малакаси

Таълим дастурининг номи	Малака (даража)	Таълим дастурини узлаштиришнинг меъёрий муддати	
Бакалавриятнинг таълим дастури	Бакалавр	4 йил	5 йил

5. 5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи

5.1. Бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳаси

5120700 – *Жаҳон сиёсати* – ижтимоий-гуманитар фанлар билим соҳасидаги йўналиш бўлиб, у халқаро муносабатлар соҳасини ривожлантиришга, ташқи сиёсат истиқболини белгилашга, касбий кўникмага, мутасаддилик қобилиятига йўналтирилган инсон фаолиятининг воситалари, усуллари, методлари ва услубларининг мажмуасини ҳамда сиёсий билимлар тизими билан бевосита алоқадор бўлган халқаро муносабатлар тарихи ва назарияси, дипломатия асослари, Ўзбекистон ва хорижий давлатларнинг халқаро муносабатлари, халқаро ташкилотлар ва халқаро муносабатларнинг бошқа акторлари билан боғлиқ бўлган назарий ва амалий фаолиятни ўзида қамраб олади.

Бакалаврларнинг касбий фаолияти қуйидагиларни қамраб олади:

– ички ва ташқи сиёсий фаолият билан боғлиқ жараёнларни ўзлаштириш ва амалга ошириш;

– Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги тизимида, шу жумладан Дипломатик сервис хизмати, Жаҳон ахборот агентлиги ва Дипломатик курсларда касбий фаолиятни амалга ошириш;

– Ўзбекистон Республикасининг хорижий давлатлардаги дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларида, хорижий давлатларнинг Ўзбекистон Республикасидаги дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларида касбий фаолиятни амалга ошириш;

– вазирликлар, давлат қўмиталари, ҳокимликлар ва бошқа давлат идоралари, муассасаларининг халқаро бошқарма ва бўлимларида касбий фаолиятни амалга ошириш;

– халқаро ташкилотларда, Ўзбекистон Республикасининг халқаро ташкилотлардаги ваколатхоналарида ва халқаро ташкилотларнинг Ўзбекистон Республикасидаги ваколатхоналарида касбий фаолиятни амалга ошириш;

– ижтимоий-гуманитар йўналишдаги илмий-тадқиқот муассасаларида кичик илмий ходим бўлиб ишлаш;

– архивларда, ахборот-ресурс марказларида, нашриётларда, оммавий-ахборот муассасаларида, турли тадбиркорлик субъектларида, нодавлат ношароат ва жамоат ташкилотларида ҳамда бошқа муассасаларда ишлаш;

5.2. Бакалаврларнинг касбий фаолиятининг объектлари

5120700 – *Жаҳон сиёсати* таълим йўналиши бакалаврларнинг касбий фаолияти объектлари – жаҳон сиёсатида кечаётган замонавий жараёнлар; дипломатик алоқалар ва муносабатлар; ташқи сиёсий ва дипломатик фаолият; ташқи иқтисодий фаолият; Ўзбекистон Республикаси ва хорижий давлатларнинг ташқи сиёсати; халқаро муносабатларнинг асосий акторлари: давлатлар, халқаро ташкилотлар, иттифоқлар ва уюшмалар.

5.3. Бакалаврларнинг касбий фаолияти турлари

Бакалаврларнинг касбий фаолияти турлари:

- *илмий-тадқиқот фаолияти;*
- *маънавий-маърифий фаолият;*

- *ташкилий-бошқарув фаолияти;*
- *ишлаб чиқариш фаолияти* ва шу кабиларни ўз ичига олади.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятнинг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим тизими томонидан аникланади.

5.4. Касбий мослашув имкониятлари:

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналишини тугатган бакалавр педагогик қайта тайёрлашдан ўтгандан кейин ўрта махсус ва касб-хунар таълим муассасаларида махсус фанларни ўқитиш ҳуқуқига эга бўлади

5.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари:

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий тайёргарликдан кейин 5A120701 – Халқаро муносабатлар магистратура мутахассислиги бўйича икки йилдан кам бўлмаган муддатда ўқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, бакалавр ўрнатилган тартибда мустақил изланувчи сифатида ўқишни давом эттириши мумкин.

6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар

6.1. 5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар:

а) умумий талаблар:

– дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга бўлиши; гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосларини, жорий давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиши;

– Ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний қадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол ҳаётий нуқтаи назарга эга бўлиши;

– табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;

– инсоннинг бошқа инсонга, жамиятга, атроф муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ва маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

– ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усуларини эгаллаган билиши ўз касб фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиши;

– тегишли бакалаврият йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;

– янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;

– битта хорижий тилни эркин сўзлашув даражасида эгаллаган бўлиши;

– соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тасаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниқтириш уқув ва кўникмаларига эга бўлиши лозим.

Бакалавр:

• таълим йўналиши бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил ишлашга;

• тегишли бакалаврият йўналиши доирасида танланган мутахассислик бўйича магистратурада олий таълимни давом эттиришга;

• кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қўшимча касб таълими олиш учун тайёрланади.

б) касбий талаблар:

– жаҳон сиёсати тарихи, таълимоти, йирик намоёндалари, жаҳон сиёсатининг фан соҳаси сифатида шаклланиши, турли илмий мактаблар, халқарошунос олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш;

– жаҳон сиёсатига оид асосий масалаларни ечиш;

– касбий фаолиятда халқаро жараёнларни ўрганишнинг замонавий методларини амалиётда қўллаш;

– ички ва ташқи сиёсий жараёнларни таҳлил қилиш ҳамда уларда замонавий ахборот воситаларидан фойдаланиш;

– халқаро ахборот ва сиёсий жараёнларни тизимли таҳлил қилиш;

– жаҳон сиёсатига оид манбаларни мустақил ўрганиш ва уларга умуминсоний ва миллий манфаатлар уйғунлигида баҳо бериш;

– жаҳон сиёсати соҳасига оид адабиётларнинг библиографик ҳамда тарихий таҳлилини амалга ошириш;

– жаҳонда юз бераётган замонавий ижтимоий-сиёсий жараёнларнинг характери, йўналиши ва ўрнини аниқлаш ва тўғри хулоса чиқара олиш;

– интернет тармоғидан ахборотларни олиш, сақлаш, қайта ишлашнинг асосий усуллари ва воситаларига эга бўлиш;

– ахборотларни тўғри таҳлил қилиш орқали миллий манфаатларни тўғри таъминлаш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– жаҳон сиёсатига оид турли тадқиқотларни амалга ошириш, улар билан боғлиқ амалиётларни ўтказиш, илмий-тадқиқот натижаларини амалиётга татбиқ этиш ҳамда жаҳон сиёсатига оид адабиётларни экспертиза қилиш тартиб-қоидаларини ишлаб чиқишда қатнашиш;

– махсус адабиётлар ва жаҳон сиёсатига оид бошқа илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш;

– илмий-тадқиқот ишланмаларини тайёрлаш, халқарошуносликка оид адабиётлар экспертизасини амалга оширишда қатнашиш;

– маълумотларни жамлаш, қайта тайёрлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;

– тадқиқот натижалари ва ишланмаларини татбиқ этишда қатнашиш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Маънавий-маърифий фаолиятида:

– маҳаллаларда маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича индивидуал суҳбат ўтказиш;

– миллий ва диний урф-одат ва маросимларни ўтказишда, умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

– жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

– фикрлар ҳар хил бўлган шароитда тўғри қарор қабул қилиш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш, назорат қилиш ва амалга оширилган ишнинг натижаларини баҳолаш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Ишлаб чиқариш фаолиятида:

- ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур бўлган ресурсларни режалаштириш;
- ишлаб чиқариш фаолияти сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва татбиқ қилиш;
- ишлаб чиқариш жараёнларининг атроф-муҳит муҳофазаси, ёнги, техника ва меҳнат хавфсизлигини таъминлаш
- йўналишига мос мавзулардаги лойиҳалар, манбалар, адабиётлар, электрон видео ва аудио маҳсулотларни экспертиза қилиш;
- ихтисосликка мос соҳалар бўйича консалтинг хизматларини кўрсатиш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

6.2. Таълим дастурлари бўйича билим, малака ва кўникмаларга қўйиладиган талаблар**6.2.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар бўйича талаблар**

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоки бўйича талаблар Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланган «*Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар*» блоки бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

6.2.2. Математик ва табиий-илмий фанлар бўйича талаблар**6.2.2.1. Олий математика асослари фани бўйича****Бакалавр:**

- математика усуллари оламни идрок этишда асосий эканлиги;
- математик тушунчалари умумийлиги ҳақида;
- математик моделлаштиришэлементлари;
- математик модел, башорат қилиш усуллари, тренд тушунчаси;
- иқтисодий- ҳуқуқийжараёнларнинг математик моделлари ёрдамида уларни прогноз қилиш;
- математик анализ, функционал анализ, чизиқли алгебра ва математиканинг бошқа асосий тушунлари;
- тўпламлар ва математик мантиқ асослари ҳақида тасаввурга эга бўлиш;
- эҳтимоллар назарияси асосий тушунчалари: тасодикий ҳодиса, улар устида амаллар, ҳодисалар учун асосий муносабатлар;
- шартли эҳтимол, тўла эҳтимол ва Байес формулалари ҳақида тушунчалар;
- дискрет ва узлуксиз тасодикий миқдорлар, уларнинг тақсимот ва зичлик функциялари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- қаторлар ҳақидаги назариялар ва формуллари иқтисодда қўлланилишини;
- математик белгилар ва оддий тизимлар ёрдамида жараёнларни математик моделлаштиришни;
- муайян жараён учун эҳтимолли моделлар қуриш, қурилган моделлар доирасида ҳисоблар олиб боришни;
- эҳтимоллар назариясининг аксиомалари ва улардан келиб чиқадиган хулосаларни;
- асосий дискрет тақсимот қонунларини;
- энг муҳим зичлик функциялари (текис тақсимланган, кўрсаткичли ва нормал), бу зичлик функциялар и ёрдамида иқтисодий масалаларни таҳлил этишни;
- нуқтавий баҳолаш (силжимаганлик, асослилиқ, эффе́ктивлик)ни;
- энг яхши баҳолаш усуллари (моментлар усули, ҳақиқатга энг яқин баҳолаш усули, энг кичик квадратлар усули)ни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

–объектлар миқдорий ва сифат муносабатларини ифодалаш учун математик символлардан фойдаланиш;

–олинган натижаларнинг фойдаланиш чегарасини баҳолаб ва уларни иерархик тузилишини ҳисобга олиб моделларни тадқиқ этиш;

–алгебраик тенгламаларни аналитик ва тақрибий ечиш;

–тенгламалар системасини аналитик ва тақрибий ечиш;

–бир ва кўп ўзгарувчилар функциялар учун дифференциаллаш, интеграллаш;

–ихтиёрий тартибли дифференциал тенгламаларни аналитик ва тақрибий ечишни тадқиқ этиш;

–ҳукукий жараёнларни моделини тузишда кўп ўлчовли регрессия моделидан фойдаланиш;

–танланма тақсимот қонунинг номаълум параметри жойлашган оралиқларини топиш;

–танланма тақсимот қонуни ҳақидаги статистик гипотезаларни текшириш *кўникмаларига эга бўлишикерак.*

6.2.2.2. Информатика ва ахборот технологиялари фани бўйича

Бакалавр:

–ахборот ва маълумот тушунчалари;

–ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, тақдим этиш жараёнлари;

–ахборот инфраструктураси;

–ахборотлаштириш концепцияси ва унинг вазифалари;

–юқори малакали мутахассисларни тайёрлашда фanning аҳамияти;

–ахборотлашган жамият ва ундаги замонавий ахборотлаштириш жараёнлари;

–ахборот технологиялари ва автоматлаштирилган ахборот технологиялари;

–бошқарувда ахборот технологияларининг қўлланилиши;

–замонавий техник воситалар, операцион тизимлар ва инструментал воситаларидан фойдаланиш усуллари, матн ва жадвал ахборотларни қайта ишлаш дастурлари, график ахборотларни яратиш ва қайта ишлаш услублари;

–маълумотлар базаси ҳақида тушунча ва унга қўйиладиган талаблар, маълумотлар базасини бошқариш тизимлари;

–автоматлаштирилган иш жойлари ва уларнинг фаолият кўрсатиш тамойиллари;

–ахборотни ҳимоялашга талаб ва зарурияти;

–АКТнинг ривожланиш тенденциялари, ривожланиш йўналишлари ва уларнинг тавсифи *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

–техник воситаларни;

–операцион тизимларини ва уларнинг имкониятларини, дастурий маҳсулотлар ривожланишининг асосий тенденцияларини;

–локалтармоқлар ва Интернет тармоғинингфункционал имкониятларини;

–Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш дастури ва уни амалга оширишнинг чора-тадбирларини;

–замонавий амалий дастурий таъминотни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

–ахборотни қайта ишлаш техник ва дастурий воситаларини қўллай олиш;

–замонавий операцион тизимларидан фойдаланиш;

–файл, папка ва ойналар билан ишлаш;

–матнли ахборотни қайта ишлаш процессорида маълумотларни киритиш, таҳрирлаш ва чоп этиш;

–электрон жадваллар ёрдамида маълумотларни киритиш ва қайта ишлаш, қиёсий диаграммалар яратиш;

– маълумотлар базаларини бошқариш тизимларида маълумотларни тўплаш, саралаш ва қайта ишлаш;

– график ахборотларни яратиш ва қайта ишлаш;

– Internet ва локал тармоқларда самарали ишлаш олиш;

– шахсий WEB -саҳифаларни лойиҳалаш ва ярата билиш;

– турли ҳуқуқ-тартибот соҳаларининг ахборот тизимлари таснифи ва уларда қўлланилаётган дастурий маҳсулотлардан фойдалана олиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.2.3. Математик моделлаштириш фани бўйича

Бакалавр:

– математик тушунчалари умумийлиги ҳақида;

– математик моделлаштириш элементлари;

– математик модел, башорат қилиш усуллари, тренд тушунчаси;

– иқтисодий- сиёсий жараёнларнинг математик моделлари ёрдамида уларни прогноз қилиш;

– тўпламлар ва математик мантиқ асослари ҳақида тасаввурга эга бўлиш;

– эҳтимоллар назарияси асосий тушунчалари: тасодифий ходиса, улар устида амаллар, ходисалар учун асосий муносабатлар;

– шартли эҳтимол, тўла эҳтимол ва Байес формулалари ҳақида тушунчалар;

– дискрет ва узлуксиз тасодифий миқдорлар, уларнинг тақсимот ва зичлик функциялари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

– қаторлар ҳақидаги назариялар ва формулаларини сиёсатда қўлланилишини;

– математик белгилар ва оддий тизимлар ёрдамида жараёнларни математик моделлаштиришни;

– муайян жараён учун эҳтимолли моделлар қуриш, қурилган моделлар доирасида ҳисоблар олиб боришни;

– эҳтимоллар назариясининг аксиомалари ва улардан келиб чиқадиган хулосаларни;

– асосий дискрет тақсимот қонунларини;

– энг муҳим зичлик функциялари (текис тақсимланган, кўрсаткичли ва нормал), бу зичлик функциялар и ёрдамида иқтисодий масалаларни таҳлил этишни;

– ўйинлар назарияси ва уни сиёсатда қўлланилишини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– объектлар миқдорий ва сифат муносабатларини ифодалаш учун математик символлардан фойдаланиш;

– олинган натижаларнинг фойдаланиш чегарасини баҳолаб ва уларни иерархик тузилишини ҳисобга олиб моделларни тадқиқ этиш;

– аниқлик шароитида қарорлар қабул қилиш;

– тақсимлаш масалаларида қарорлар қабул қилиш. Кадрлар бошқарувида қарорлар қабул қилиш;

– тўр графиклари асосида оператив режалаштиришда қарорлар қабул қилиш;

– заҳираларни бошқаришда қарорлар қабул қилиш;

– ноаниқлик ва таваккал шароитида қарорлар қабул қилиш қоидалари;

– ноаниқлик ва таваккал шароитида қарорлар қабул қилиш;

– зиддият (конфликт) шароитида қарорлар қабул қилиш;

– Бошқарув қарорининг амалдаги ижроси ва унинг назорат қилиш *қўникмаларга эга бўлиши керак.*

6.2.2.4. Жаҳон иқтисодий географияси ва экология фани бўйича

Бакалавр:

- табиат ва жамиятнинг ўзаро таъсири ва бу муносабатларнинг тарихийлиги;
- жаҳон ёқилги ва фойдали қазилмаларини материклар ва мамлакатлар бўйлаб географик тақсимланишининг хусусиятлари;
- ер ва сув ресурсларининг бутун дунё ва айрим ҳудудлар бўйича жойланиши ва географик ўрни
- жаҳон урбанизацияси ва аҳоли миграцияси;
- ишлаб чиқариш кучларининг жойлашиш ва ривожланишидаги халқаро, миллий, минтақавий хусусиятлари;
- урбанизация жараёнлари ва унинг аҳоли концентрациясига таъсири;
- суғориладиган текислик, чўл, яйлов, шаҳар атрофи минтақалари, қишлоқ хўжалигининг ривожланиш хусусиятлари;
- экологик вазият ва унинг шаклланишидаги халқаро, минтақавий ва миллий жиҳатлари;
- экологик вазият ёмонлашувининг ижтимоий жиҳатлари;
- глобал геозкологик муаммоларнинг кишилик жамиятига таъсири **хақида тасаввурга эга бўлиши;**
- жаҳон хўжалиги географияси, халқаро географик меҳнат тақсимотини шаклланиши ва ривожланишини;
- Жаҳон хўжалиги тармоқларининг ривожланиш қонуниятлари ва хусусиятларини;
- фан-техника тараққиётининг ҳозирги вақтдаги асосий йўналишлари ва жаҳон хўжалигининг истикболларини;
- фан-техника тараққиётининг, саноат ривожланиши ва жойланишидаги аҳамиятини;
- ривожланган бозор иқтисодиётидаги давлатларда саноат тармоқлари ва уларнинг ўсиш сабабларини;
- дунё хўжалиги ва халқаро меҳнат тақсимотига оид маълумотларни;
- инсониятнинг истикбол тараққиётида дунё ресурсларидан оқилона фойдаланиш масалаларини;
- табиат билан жамият ўртасидаги муносабатлар ва унинг ижтимоий-иқтисодий оқибатларини;
- ер ресурсларидан оқилона фойдаланишни иқтисодий механизмларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- дунё мамлакатлари бўйича ишлаб чиқариш кучларини жойлаштиришдаги ўзига хосликларни аниқлаш;
- халқаро муносабатлар ва дунёнинг замонавий иқтисодий харитаси билан ишлаш;
- ер ва сув захираларидан фойдаланишни минтақавий таҳлил қилиш;
- аҳолининг таркиби ва ундаги ўзгаришларни баҳолаш;
- Ўзбекистонда ҳудудий ишлаб чиқариш мажмуаларининг тараққиётига баҳо бериш;
- Ўзбекистонда экологик вазиятни таҳлил қилиш **қўникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.2.5. Илмий тадқиқот асослари фани бўйича

Бакалавр:

- илмий тадқиқот тушунчаси;
- илмий иш нима ва уни олиб боришнинг методлари;
- илмий тадқиқот ишини, хусусан халқаро соҳада тадқиқот ишлари олиб бориш;
- илмий тадқиқот ишини тўғри ташкил этишнинг қоидалари;
- тадқиқот олиб боришда плагиатликка йўл қўймаслик;

– тадқиқот олиб боришда плагиатликка йўл қўймаслик;
– амалга ошириладиган илмий тадқиқот ишларини расмийлаштириши ҳақида *тасавурларга эга бўлиши*;

– Илмий тадқиқот методи ва методологиясини;
– тадқиқот олиб боришнинг назарий ва эмпирик усулларини;
– Ўзбекистонда илмий тадқиқот олиб боришнинг ҳуқуқий-ташқиқий асосларини;
– плагиатлик нима ва унга қарши курашни;
– халқаро йўналишда олиб борилаётган тадқиқотчилик ишларини;
– илмий тадқиқотчиликни олиб боришнинг босқичларини;
– Илмий тадқиқотни тайёрлаш ва тўғри расмийлаштиришни;
– амалга оширилган тадқиқотни муваффақиятли ҳимоя қилишни *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

– илмий тадқиқот олиб боришнинг методларидан тўғри фойдаланиши;
– илмий тадқиқот ишини ташкил этишда тегишли илмий ва амалий маълумотларни йиғиш ва уларни қайта ишлаш ва улардан фойдалана олиши;
– илмий тадқиқот ишларида плагиатликка йўл қўймаслик;
– халқарошунослик фанлари доирасида тадқиқот ишларини ташкил этиш ва уларда иштирок эта олиши;

– илмий тадқиқот ишини тайёрлаш, уни расмийлаштириши ҳамда унинг натижаларини муваффақиятли ҳимоя қила олиши *қўникмаларига эга бўлиши керак*.

6.2.2.6. Тизимли таҳлилга кириш фани бўйича

Бакалавр:

- фанлар орасидаги муаммоларни тадқиқ қилишда зарур бўлган тизимли таҳлил асослари:

- тизимни синтез қилиш ҳамда моделлаштириш тушунчаси;
- муаммони қўйиш, баён қилиш, тадқиқотлар олиб бориш ва тизимли таҳлил қила олиш;

- тизимли таҳлилнинг тарихий ривожланиши ва предмети;
- жамиятнинг тизимли ресурслари;
- тизимли жараёнлар ва усуллар *ҳақида тасавурга эга бўлиши*;
- тизимнинг асосий усуллари ва жараёнларини;
- тизим топологиясининг турларини;
- тизим таърифининг турли шаклларини;
- тизимли таҳлил босқичларини;
- тизимнинг асосий турлари ва синфларини;
- мураккаб тизим турлари, мураккабликни аниқлаш(баҳолаш) усулларини *билиши*

ва улардан фойдалана олиши;

- тизимни моделлаштириш;
- тизим турлари ва моделлаштириш коссалари;
- моделлаштиришнинг ҳаётий цикли(моделлаштирилаётган тизимлар);
- қарор қабул қилиш назарияси ва тизимнинг вазиятини моделлаштирилиши ҳақида *қўникмаларига эга бўлиши*.

6.2.3. Умумқасбий фанлар бўйича талаблар

6.2.3.1. Жаҳон сиёсати фани бўйича

Бакалавр:

– турли минтақаларда содир бўлаётган сиёсий воқеалар ҳамда можаровий ва инқирозий ҳолатлар;

– дунё давлатларининг жаҳон сиёсий сахнасида олиб бораётган сиёсати негизлари;

– жаҳон ҳамжамиятининг турли халқаро муаммоларни хал қилишда тўнлаган тажрибаси;

- ўз ечимини кутаётган долзарб халқаро муаммолар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- халқаро муносабатлар ва жаҳон сиёсатини таҳлил қилиш усулларини;
- ҳар кунги содир бўлаётган халқаро сиёсий воқеаларни ва янгиликларни;
- жаҳон сиёсий жараёнларида Ўзбекистоннинг ўрни ва ролини;
- жаҳон сиёсатидаги асосий намоёндалар қарашларини ва уларнинг назарий мероси асосларини *билиши ва фойдалана олиши*;
- халқаро билимларни мустақил тўлдириб бориш;
- ўз касбий фаолиятида зарур бўлган ахборотни тўплаш, сақлаш ва қайта ишланганинги усулларини билиш;
- жаҳон сиёсати акторларининг асосий интилиш ва манфаатларини аниқлаш олиш;
- Ўзбекистон Республикасининг жаҳон сиёсатида тутган ўрнини белгилаш;
- жаҳон сиёсатида кечаётган ўзгаришларни объектив таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак*.

6.2.3.2. Ўзбекистоннинг энг янги тарихи фани бўйича

Бакалавр:

- энг янги тарих предмети ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни;
- XX асрнинг 80-йиллари охирида СССР ва Ўзбекистонда сиёсий, ижтимоий-иқтисодий вазият;
- мустақилликка эришиш ва демократик тамойиллар асосида миллий давлат тизимининг яратиш муаммолари;
- Ўзбек модели ислохотларни шаклланиши ва ривожланиши;
- Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти асосларининг шаклланиши;
- Ўзбекистонда маданий ва маънавий мероснинг тикланиши, Фан ва спортнинг ривожланиши;
- мустақиллик йилларида таълим ислохотлари;
- Ўзбекистон Республикасининг минтақавий ва халқаро ҳавфсизликни таъминлаш борасидаги фаолияти;
- Ўзбекистон Республикаси замонвий халқаро муносабатлар тизимида *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- мустақилликка эришишнинг шарт-шароитлари ва омилларини;
- XX асрнинг 80-йиллари охирида Ўзбекистонда оғир ижтимоий-иқтисодий аҳволни;
- Ўзбекистон мустақиллигининг ҳуқуқий асослари яратилишини;
- мамлакатда қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти шаклланиши жараёнлари ва уларнинг асосий функцияларини;
- Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтларининг шаклланиши ва ривожланишини;
- ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг Ўзбек моделини;
- Ўзбекистонда мақсадли ижтимоий ҳимоя тизимининг шаклланиши ва ривожланишини;
- кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг қабул қилиниши ва амалга оширилишини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- энг янги тарих жараёнларни илмий тадқиқ қилиш турли усулларида фойдалана билиш;
- жаҳон тизимида Ўзбекистон Республикасининг ўрнини аниқ кўрсатиб билиш;
- ривожланишнинг Ўзбек модели хусусиятларини кўрсата билиш;
- жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози ва Ўзбекистонда уни олдини олиш чора-

тадбирлари:

- Ўзбекистон Республикасининг сиёсий тизimini тушунтириб бериш;
- Ўзбекистонда демократик ислохотларнинг йўналишларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон Республикасида фуқаролик жамиятини шаклланиши ва унда маҳалланинг ўрнини таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.3. Халқаро муносабатлар тарихи фани бўйича

Бакалавр:

- халқаро муносабатлар тарихидаги асосий воқеалар;
- халқаро муносабатларнинг асосий давлари, уларнинг тадрижий ривожланиши;
- алоҳида олинган мамлакатлар, минтақалар, умуминсоният тарихи, фактлар, воқеалар, тарихий шахслар;
- халқаро муносабатларнинг вужудга келиши;
- қадимги дунё халқаро муносабатлари;
- ўрта асрлар халқаро муносабатлари;
- янги ва энг янги давр халқаро муносабатлари;
- ҳозирги давр халқаро муносабатлари ривож *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- халқаро муносабатлар тарихини даврашани;
- халқаро конференциялар ва конгрессларни ва уларнинг асосий қарорларини;
- биринчи ва иккинчи жаҳон урушларининг асосий натижаларини;
- XX аср якуни халқаро муносабатлари ривож хусусиятларини;
- бимполяр дунё тугаши хусусиятларини *билиши ва улардан фойдалани олиши;*
- халқаро муносабатлар ривожидagi асосий тарихий босқичларни объектив таҳлил қилиш;
- халқаро конференциялар ва конгресслар натижаларини объектив таҳлил қила олиш;
- халқаро муносабатлар ривожидagi асосий қонуниятларни аниқлай олиш;
- халқаро муносабатларнинг ҳозирги босқичдаги ривож қонуниятларини белгилаб бериш;
- XXI аср халқаро муносабатлари ривож қонуниятларини таҳлил қила олиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.4. Халқаро муносабатлар назарияси фани бўйича

Бакалавр:

- халқаро муносабатлар соҳасидаги асосий мактаблар ва йўналишлар;
- халқаро муносабатлардаги асосий назариялар;
- халқаро муносабатлардаги асосий ва қўшимча концепциялар;
- халқаро муносабатларда кечаётган жараёнларнинг қонуниятлари;
- халқаро муносабатларнинг иштирокчилари ва уларнинг манфаатларини шакллантириш механизмлари;
- халқаро муносабатларни тадқиқ этувчи мактаблар ёндашувларининг асосий тенденциялари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- халқаро муносабатларнинг ҳозирги тенденцияларини таҳлил қилишда баъорат қилишни;
- халқаро муносабатлар соҳасидаги асосий мактаблар ва йўналишларнинг назария ва концепцияларини сиёсий ҳаётда қўллаш методларини;
- халқаро муносабатлар назариясининг амалиётга таъсирини;
- халқаро муносабатлар назарияси ва амалиёти мутаносиблигини;
- халқаро муносабатларнинг замонавий мактабларининг тажрибаларини *билиши ва улардан фойдалани олиши;*
- халқаро муносабатлардаги асосий назарияларни объектив таҳлил қила олиш;

- халқаро муносабатлардаги асосий ва қўшимча концепцияларни объектив таҳлил қила олиш;
- халқаро муносабатлардаги мавжуд назария ва концепцияларни амалиётда қўллай олиш;
- халқаро муносабатлардаги асосий назария ва концепцияларнинг Ўзбекистон манфаатларига мослигини аниқлай олиш;
- халқаро муносабатлар назарияси масалаларини ижодий таҳлил қила олиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.5. Ҳозирги замон дипломатияси ва тарихи фани бўйича

Бакалавр:

- дипломатия тарихи предмети ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни;
 - тарихий билимларга асосланган ҳолда дипломатия жараёнига ўтиши;
 - қадимги дунё дипломатияси;
 - ўрта асрлар дипломатияси;
 - янги ва энг янги давр дипломатияси;
 - ҳозирги давр дипломатиясининг моҳияти;
 - ҳозирги давр дипломатияси хусусиятлари;
 - ҳозирги давр дипломатияси турлари ва шакллари;
 - ҳозирги замон дипломатиясининг воситалари;
 - ҳозирги давр халқаро муносабатлари;
 - давлатлар ташқи сиёсатини амалга оширишда, тинчлик йўли билан муаммоларни ҳал этиш ва амалий тадбирларни амалга ошириш;
 - давлат ва ҳукумат раҳбарлари, ташқи ишлар вазирлиги, дипломатик ваколатхона ва элчихоналар фаолияти *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
 - дипломатиянинг тарихий шаклларини;
 - дипломатик конференциялар тарихини;
 - қадимги дунё дипломатиясини;
 - ўрта асрлар дипломатиясини;
 - янги ва энг янги давр дипломатиясини;
 - тарихда расмий ва норасмий дипломатияни ўрнини;
 - ҳозирги давр дипломатияси хусусиятларини;
 - ҳозирги давр дипломатияси ривож қонуниятларини;
- ҳозирги давр дипломатияси турлари ва шакллари *билиши ва улардан фойдалани олиши;*

- дипломатиянинг қадимги дипломатиядан замонавий дипломатия сари ўзгаришини объектив таҳлил қилиш;
- дипломатия концепцияси ва ташқи сиёсий генезисга эътибор қаратиш, уларни тарихий-маданий асослари ва мавжуд сиёсий, давлатлараро муносабатлар эволюциясини ўрганиш;
 - дипломатия тарихида давлатлараро ва халқлараро муносабатларни умумий тизимли билиш, сиёсий маданиятни турли мамлакатлар ва халқлар ўртасидаги қарашларни ўрганиш;
 - ҳозирги давр дипломатияси воситалари ва кўникмаларини қўллай олиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.6. Дипломатик протокол ва этикет фани бўйича

Бакалавр:

- дипломатик протокол ва этикетнинг дипломатия тизимида тутган ўрни;
- дипломатик протокол тушунчаси ва даражалари;
- дипломатик этик тушунчаси ва турлари;
- дипломатик церемониал тушунчаси ва даражалари;

- дипломатик қабуллар тушунчаси ва турлари ҳақида *тасаввурга эга бўлиши*;
- дипломатик протоколни амалга оширувчи давлат органларини;
- дипломатик протоколни ташкиллаштириш тартибни;
- дипломатик этикетга риоя этишни;
- дипломатик қабулларни ташкиллаштириш тартибни *билиши ва улардан*

фойдалана олиши:

- дипломатик протокол хизматида фаолиятни ўташ;
- дипломатик сервис хизматида фаолиятни ўташ;
- дипломатик қабулларни ташкиллаштириш;
- олий ва юқори даражадаги қабулларни ташкиллаштириш *қўникмаларига эга*

бўлиши керак.

6.2.3.7. Дипломатик ва консуллик хизмати фани бўйича

Бакалавр:

- дипломатик хизмат атамасининг этимологияси;
- Ғарб ва Шарқ мамлакатлари ўртасида дипломатик ва консуллик муносабатларининг ўрнатилиши ва уларнинг аҳамияти;
- дипломатик ва консуллик фаолиятининг тарихан юзага чиқishi сабаблари ва уларнинг тарихи;
- Марказий Осиё давлатларида дипломатик ва консуллик муносабатларининг ривож ва фаоллашуви *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- мустақиллик даврида Ўзбекистонда дипломатик ва консуллик масалаларининг;
- дипломатик ва консуллик вазифаларининг умумий таснифни;
- давлатни тан олиш, дипломатик ва консуллик муносабатларининг ўрнатилишини;
- хорижда дипломатик ва консуллик ваколатхоналарининг очилиши, фаолияти ва уларнинг асосий вазифаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- дипломатик мартаба ва даражалар. Консуллар категорияси;
- консуллик ваколатхоналарининг хорижий фуқароларни визалар билан таъминлаш, нотариат, фуқаролик ҳолати юзасидан ва фуқароларни консуллик-ҳуқуқий химоялаш каби катор вазифаларнинг бажариш;
- дипломатик ваколатхона ва консулхоналарнинг сиёсий-ҳуқуқий асосларини билиш;
- дипломатик ваколатхона ходимлари, уларнинг онлалари, мулки ва ваколатхонанинг дахлсизлигини билиш;
- хизмат даврида дипломатларнинг юрисдикция (судлов ишлари)дан дахлсизликлари ва имтиёзларини химоялаш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.8. Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсати фани бўйича

Бакалавр:

- Ўзбекистон Республикасининг давлат суверенитетига эга бўлиши;
- Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг манфаатлари ва мақсадлари;
- Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг концепцияси ва йўналишлари;
- Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг ривожланиш босқичлари;
- Ўзбекистон Республикасининг дипломатик алоқаларни ўрнатиши;
- Ўзбекистон Республикасининг халқаро муносабатларга кириб бориши;
- Ўзбекистон Республикасининг халқаро ташкилотларга аъзо бўлиши;
- Ўзбекистон Республикасининг хорижий давлатларда дипломатик ваколатхоналар ва консуллик муассасаларини очилиши *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг моҳияти ва вазифаларини;

– Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг ташқи мухитларининг хусусиятларини;

– Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг қатнашчиларининг мақсад ва воситаларини;

– Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг икки томонлама векторини;

– Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг кўп томонлама векторини;

– Ўзбекистон Республикаси ва хорижий давлатлар алоқаларини;

– Ўзбекистон Республикаси ва халқаро ташкилотлар алоқаларини *билгани ва улардан фойдалана олиш*;

– Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатининг шартномавий ва ҳуқуқий асосларини қўллай олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг Шарқ давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг Ғарб давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг Африка давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг Америка давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг МДҲ давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг Марказий Осиё давлатлари билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– Ўзбекистон Республикасининг универсал ва минтакавий халқаро ташкилотлар билан алоқалари хусусиятларини таҳлил қила олиш;

– ташқи сиёсий фаолиятда амалий сиёсий таҳлилни қўллай олиш;

– ташқи сиёсий фаолиятни амалга ошира олиш *қўникмаларига эга бўлиши керак*.

6.2.3.9. Халқаро ҳуқуқ фани бўйича

Бакалавр:

– ҳозирги замонда халқаро ҳуқуқнинг ўрни ва роли, унинг тизими ва шаклланиши;

– халқаро ҳуқуқ субъектлари, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;

– халқаро ҳуқуқ нормаларининг яратилиш жараёни ва давлатларнинг ички қонунчилигида татбиқ этилиши;

– халқаро ҳуқуқ манбалари;

– халқаро ҳуқуқнинг асосий принциплари;

– халқаро шартномаларни тузиш ва бекор қилиш;

– халқаро ҳуқуқнинг асосий тармоқ ва институтлари;

– Ўзбекистон томонидан умумэътироф этилган халқаро ҳуқуқ тамойилларининг таъин олиниши;

– инсон ҳуқуқлари халқаро ҳуқуқи;

– инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг халқаро шартномавий-ҳуқуқий асослари;

– инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг халқаро ташкилий асослари;

– дипломатик ва консуллик ҳуқуқи асослари;

– дипломатик ва консуллик ҳуқуқи тизими, манбалари ва субъектлари;

– дипломатик ва консуллик ҳуқуқининг ҳозирги тизими *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;

– халқаро норматив тизим асосларини;

– халқаро ҳуқуқ тамойилларини;

- давлатлар томонидан қўлланиладиган хилма-хил тизимли асосий ҳуқуқий нормаларни;
- халқаро ҳуқуқий мажбуриятларнинг асосий турлари ва шакллари;
- инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳужжатлар, уларнинг мазмун-моҳиятини ва Ўзбекистон Республикасининг бу соҳадаги халқаро ҳамкорлигини;
- инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг халқаро механизмларини;
- дипломатик ва консуллик ҳуқуқининг ҳозирги замон тизимини;
- дипломатик имтиёзлар ва дахлсизликлар тизимини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- халқаро ҳуқуқда фойдаланиладиган ҳозирги замон назарий таҳлил ва тадқиқот услублари;
- халқаро ҳуқуқ нормаларини яратишда турли усуллардан фойдаланиш;
- халқаро-ҳуқуқий ҳолатни баҳолаш ва уни ҳал қилиш;
- халқаро шартнома тузиш, якуний босқичлари ва денонсациялаш;
- конференцияларда фойдаланиладиган тиллар, лотин ва французча атамалар ва иборалар, дипломатик муносабатлар тили, ҳужжатлар шакли ва ҳ.к.лар.
- юридик фанларни ўрганиш бўйича бир тартибдаги тарихий, қиёсий-ижтимоий ва бошқа махсус услублардан фойдаланиш;
- инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмларини қўллаш;
- дипломатик имтиёзлар ва дахлсизликлардан фойдалана олиш ва уларни қўллаш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.10. Асосий чет тили фани бўйича

Бакалавр:

- асосий чет тилининг асосий хусусиятлари;
- онгли ўқиш билан бирга ўрганаётган тилни оғзаки нутқ амалиёти билан назарияси;
- коммуникатив фаолият соҳалари, мавзулар, вазиятлар, коммуникатив ва ижтимоий роллар;
- ўрганилаётган тилда суҳбатларни ва далиллар келтирилган матнни тушуниш;
- чет тилида маъруза, йўриқномалар, академик ва касбий презентациялар, савол-жавоблар асосий мазмунини тушуниш;
- реклама, эълон ва маълумотномаларни тушуниш;
- мураккаб аутентик нутқни таниш ва нотаниш контекстда тушуниш;
- чет тилидан мулоқот воситаси сифатида фойдаланиш учун керакли махсус нутқий қобилиятлар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- махсус нутқий қобилиятларни шакллантиришга кўмаклашадиган лингвистик билимларни;
- ўрганилаётган тилнинг фонетика, грамматика ҳамда лексикологияси тўғрисидаги билимларни;
- умумий ўқув билимлари, хорижий тилни эгаллаш ва уни такомиллаштириш бўйича ақлий меҳнатнинг оқилона усулларини;
- давлатлараро музокараларда таржимонлик қилишларида, халқаро битим ва келишувларни тайёрлашда ва тасдиқлашда дипломатик ёзишмаларни;
- чет тилини қўллаш билан коммуникатив ва ўрганиш эҳтиёжларини ривожлантиришни;
- функционал саводхонликка эришишни;
- бизнес ҳамкор билан музокара олиб боришни;
- музокараларда қатнашиш ва уларни бошқаришни;
- вазиятга қараб саволлар бериш ва жавоб қайтаришни;

- мутахассисликка оид мавзуларда презентациялар ўтказиш, эссе ва маърузалар ёзишни;
- шахсий ва мутахассислик бўйича корреспонденцияларни тушуниш ва олиб боришни;
- диаграмма, схема, чизмаларни қисқача таърифни тушуниш ва тузишни;
- мутахассислик бўйича йўриқнома ва қўлланмалар ёзиш ва тушунишни;
- касбга оид матнлардан керакли ахборотни ажратиб олишни;
- мулоқотнинг стандарт ҳолатларида мулоқотга киришиш *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- чет тилда шу тилга хос оҳанг ва тезликда айтилган нутқни тушуниш;
- кундалик ва касбий соҳаларда оғзаки диалогик ва монологик нутқ сўзлай билишни;
- мазмунни тўлиқ англаган ҳолда ўқиш, оригинал тилдаги адабиётни таржима қилиш ва уни қайта ишлаш (мутахассислик бўйича);
- касбий фаолият учун керакли даражада ёзма нутқни эгаллаш;
- тавсияномалар, ҳисобот ва резюмелар туза олиш;
- битирув ишларини ўрганилаётган тилда ёза олиш;
- касбий лексика ва атамаларни ишлата олиш;
- халқаро сўзларни тушуниш ва қўллай олиш;
- коммуникатив вазиятларда грамматик ва синтактик қурилмаларни ишлата билиш;
- мутахассисликка оид матнларни таҳлил қилиш;
- мутахассислик бўйича адабиётларни чет тилидан она тилга таржима қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.11. Иккинчи чет тили фани бўйича

Бакалавр:

- коммуникатив фаолият соҳалари, мавзулар, вазиятлар, коммуникатив ва ижтимоий роллар;
- ўрганилаётган тилда суҳбатларни ва далиллар келтирилган матнни тушуниш;
- чет тилида маъруза, йўриқномалар, академик ва касбий презентациялар, савол-жавоблар асосий мазмунини тушуниш;
- реклама, эълон ва маълумотномаларни тушуниш;
- мураккаб аутентик нутқни таниш ва нотаниш контекстда тушуниш;
- чет тилидан мулоқот воситаси сифатида фойдаланишга имкон берувчи махсус нутқ қўникмалари;
- махсус нутқ; қўникмаларини шакллантиришга имкон берувчи махсус нутқ қўникмалари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- махсус нутқ; қўникмаларини шакллантиришга имкон берувчи лингвистик билимлар (ўрганилаётган тил фонетикаси, грамматикаси, лексикологияси бўйича маълумотлар);
- ўрганилаётган тил давлатининг миллий-маданий хусусиятлари ва мавжуд ҳолатлари тўғрисида лингвистик-ўлкашунослик билимларининг мажмуаси;
- талабаларнинг чет тилини ўзлаштириш ва уни ўрганишда ўзини такомиллаштиришга оид ўқув-билиш фаолиятининг маданиятини белгилаб берувчи умумий ўқув билимларини;
- бизнес ҳамкори билан музокара олиб боришни;
- музокараларда қатнашиш ва уларни бошқаришни;
- вазиятга қараб саволлар бериш ва жавоб қайтаришни;
- мутахассисликка оид мавзуларда презентациялар ўтказиш, эссе ва маърузалар ёзишни;
- шахсий ва мутахассислик бўйича корреспонденцияларни тушуниш ва олиб боришни;

- диаграмма, схема, чизмаларни қисқача таърифни тушуниш ва тузишни;
- мутахассислик бўйича йўриқнома ва қўлланмалар ёзиш ва тушунишни;
- касбга оид матнлардан керакли ахборотни ажратиб олишни;
- ақлий меҳнатнинг оқилона усулларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- чет тили учун нормал тезликда гапирилган чет тилидаги нутқни идрок этиш;
- кундалик-мулоқот ва касбий соҳаларда оғзаки диалогик ва монологик нутқни эгаллаш;

– мазмунини тўлиқ камраб олган ҳолда ўқиш, асл адабиётларни (жумладан, мутахассислик бўйича адабиётларни) таржима қилиш;

- муваффақиятли касбий фаолият учун зарур ҳажмда ёзма нутқни эгаллаш;
- тавсияномалар, ҳисобот ва резюмелар туза олиш;
- битирув ишларини ўрганилаётган тилда ёза олиш;
- касбий лексика ва атамаларни ишлата олиш;
- халқаро сўзларни тушуниш ва қўллаш олиш;
- коммуникатив вазиятларда грамматик ва синтактик қурилмаларни ишлата билиш;
- мутахассисликка оид матнларни таҳлил қилиш
- мутахассислиги бўйича адабиётларни ёзма равишда таржима қилиш;
- мутахассислиги бўйича кетма-кет оғзаки таржима қилиш *кўникмаларига эга*

бўлиши керак.

6.2.3.12. Минтақашунослик фани бўйича

Бакалавр:

- минтақашунослик фанининг шаклланиши, таркибий тузилиши ва ривожланишининг тарихий босқичлари;
- минтақашуносликка тегишли концепция ва назариялар;
- минтақашунослик фанининг асосий тушунчалари;
- минтақаларнинг хусусиятлари;
- замонавий глобаллашув жараёни;
- жаҳон геосиёси тузилмаси ва минтақадаги интеграцион жараёнлар;
- минтақаларда интеграция омили;
- глобал муаммоларнинг минтақавий жараёнларга таъсири;
- Европадаги интеграцион жараёнлар;
- Яқин ва Ўрта Шарқдаги минтақавий жараёнларнинг хусусиятлари;
- Шарқий Осиёдаги сиёсий ва иқтисодий тенденциялар;
- Жанубий Осиёдаги геосиёсий жараёнларнинг хусусиятлари;
- Жанубий-Шарқий Осиёдаги интеграцион жараёнлар;
- Африкадаги минтақавий жараёнлар;
- Лотин Америкасидаги интеграцион гуруҳлар;
- Шимолий Америка минтақасининг сиёсий хусусиятлари;
- Марказий Осиё минтақасидаги жараёнларнинг хусусиятлари;
- Ўзбекистон Республикасининг Марказий Осиё минтақасидаги ташқи сиёсий устуворлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- минтақа тушунчасининг мазмунини;
- минтақанинг шаклланиш усулларини;
- халқаро муносабатларда минтақавий жараёнларни;
- минтақавий жараёнларнинг геосиёсий жиҳатларини;
- минтақавий жараёнларнинг қонуниятларини;
- минтақа бўлиш мезонларини;
- Европа Иттифоқи минтақавий тузулмасининг функциясини;

- Европада минтақавий ташкилотларнинг турларини;
- Яқин ва Ўрта Шарқ минталаридаги геосиёсий жараёнларни;
- Шарқий Осиёдаги халқаро муносабатларни;
- Жанубий Осиёдаги минтақавий тизимларни;
- Жанубий-Шарқий Осиёдаги сиёсий ва иқтисодий жараёнларни;
- Африканинг минтақаларга бўлинишини;
- Лотин Америкасидаги минтақавий гуруҳларни;
- Шимолий Америка минтақасидаги интеграцион жараёнларни;
- Марказий Осиёнинг жаҳон геосиёсий тизимидаги ўрнини;
- Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсатий фаолиятида минтақавий ёндашувларни

билиши ва улардан фойдалана олиши;

- минтақашунослик методологик принципларни билиш;
- халқаро муносабатларда минтақавий ёндашувини таҳлил қилиш;
- минтақалар бўйича тахлилий ахборот йиғиш;
- минтақалар бўйича ахборот-тахлилий маълумотларни таснифлаш;
- минтақавий жараёнларнинг геосиёсий омилларини аниқлаш;
- регионализм гояларининг халқаро муносабатларга таъсирини тадқиқ қилиш;
- регионализм гояларнинг асосларини таҳлил қилиш;
- минтақавий жараёнлари ва интеграция мезонлари ҳақида баҳс қила олиш;
- минтақалар хусусиятларини қиёслаш;
- минтақа тузилишда таъсир этувчи омилларни таҳлил қилиш;
- минтақларни тасниф қилиш усулларини билиш;
- минтақаларнинг хусусиятларини аниқлаш;
- минтақалардаги жараёнларни тадқиқ қилиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.13. Конфликтология фани бўйича

Бакалавр:

- можарошунослик тушунчаси ва тавсифи;
- можарошуносликнинг моҳияти;
- можарошуносликка оид назариялар ва концепциялар;
- можароларнинг турлари ва типологияси;
- сиёсий можароларнинг асосий кўринишлари ва турлари *ҳақида тасаввурга эга*

бўлиши;

- можароларнинг турларини;
- ички можароларнинг ички сиёсатга салбий таъсирини;
- халқаро можароларнинг жаҳон сиёсатига салбий таъсирини;
- можароларда деструктив кучларни аниқлашни таҳлил қилишни *билиши ва*

улардан фойдалана олиши;

- сиёсий можароларни объектив таҳлил қилиш;
- ички ва ташқи можароларни фарқлаш;
- қуролли ва сиёсий можароларни фарқлаш;
- халқаро можаролар ва уларни ечиш омилларини объектив таҳлил қилиш

кўникмаларига эга бўлиши керак.

6.2.3.14. Геосиёсат фани бўйича

Бакалавр:

- геосиёсат тушунчаси ва тавсифи;
- геосиёсатнинг моҳияти;
- геосиёсий назариялар ва концепциялар;
- геосиёсий ёндашувларни таснифлаш;

– геосиёсатни мувозанатга келтирувчи тенденциялар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

– халқаро муносабатлар ва сиёсатда глобализм мутаносиблигини;
– геосиёсатнинг асосий параметрлари: ҳудудий ва жугрофий жойлашув, чегара, демографик вазият;

– ҳарбий-сиёсий жараёнлар, миллий давлат манфаатлари ва макронктисодиётнинг геосиёсий хижатларини;

– геосиёсий тенденциялар ва сиёсий воқеликка таҳлилий ёндашиш ва тадқиқ қилиш усулларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– халқаро муносабатлар, жаҳон иқтисодиёти ва сиёсатидаги вазиятни баҳолаш;

– геосиёсий концепцияларни жаҳот сиёсатида қўллаш олиши;

– геосиёсий манфаатларни объектив таҳлил қилиш;

– геосиёсатдаги асосий тенденцияларни объектив таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.15. Қиёсий сиёсий тизимлар фани бўйича

Бакалавр:

– сиёсий тизимлар тушунчаси ва тавсифи;

– сиёсий тизимларнинг моҳияти;

– сиёсий тизимларни таснифлаш;

– жаҳон мамлакатлари сиёсий тизимлари;

– Ғарб давлатлари сиёсий тизимлари;

– Шарқ давлатлари сиёсий тизимлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

– давлатларнинг ички ва ташқи сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда сиёсий тизимларнинг ўрни ва ролини;

– сиёсий тизимларнинг ҳаракатда бўлиши омилларини;

– сиёсий тизимларнинг асосий институтларини;

– сиёсий тизимларнинг асосий элементларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– сиёсий тизимлардаги умумийлик ва ўзига хосликни белгилаш;

– сиёсий тизимлар таркибини тўғри таҳлил қилиш;

– Ғарб давлатлари сиёсий тизимларини таҳлил қилиш;

– Шарқ давлатлари сиёсий тизимларини таҳлил қилиш;

– Ўзбекистон Республикаси сиёсий тизимининг шаклланиши ва ривожланишини таҳлил қилиш;

– сиёсий тизимлар шаклланиши ва фаолият кўрсатишидаги асосий тенденцияларни объектив таҳлил қилиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.3.16. Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти фани бўйича

Бакалавр:

– халқаро ташкилотлар тушунчаси ва моҳияти;

– халқаро ташкилотларга оид асосий назарий ёндашувлар ва концепциялар;

– халқаро ташкилотларни тадқиқ этиш;

– халқаро ташкилотларни таснифлаш ва туслаш;

– халқаро ташкилотларнинг органлари;

– халқаро ташкилотларда аъзолик;

– халқаро ташкилотларнинг ҳуқуқий субъектлиги;

– халқаро ташкилотларнинг имтиёз ва дахлсизликлари;

– халқаро ташкилотларнинг асосий турлари ва типлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*

- халқаро универсал ва минтақавий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини
- халқаро харбий-сиёсий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро савдо-иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро валюта-молиявий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро антикриминал ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро ижтимоий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро маданий ва спорт ташкилотлари ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро суд органлари ва уларнинг асосий турларини *билиши ва улардан*

фойдалана олиши;

- Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ЕХХТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ЕИ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ШХТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва НАТО алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва БМТнинг ихтисослашган муассасалари алоқаларини таҳлил

қилиш;

- Ўзбекистон ва ИРБ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ОРБ алоқаларини таҳлил қилиш *кўникмасига эга бўлиши керак.*

6.2.4. Ихтисослик фанлари бўйича талаблар

6.2.4.1. Сиёсий технологиялар фани бўйича

Бакалавр:

- сиёсий технологиялар тушунчаси ва тавсифи;
- сиёсий технологияларнинг моҳияти;
- сиёсий технологияларни таснифлаш;
- “оқ” сиёсий технологиялар;
- “қора” сиёсий технологиялар *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- сиёсий институтлари;
- сайлов жараёнлари хусусиятларини;
- Public Relationsни;
- сиёсий ҳокимиятга сиёсий технологиялар таъсирини *билиши ва улардан*

фойдалана олиши;

- сиёсий муносабатлар ва жараёнларни таҳлил қилиш;
- сиёсий фаолиятда сиёсий технологияларни қўллаш олиш;
- сайлоқ жараёнларида сиёсий технологияларни қўллаш;
- муайян жамиятларнинг сиёсий жихатдан ташкил этиш тамойиллари мажмуини

таҳлил қилиш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.4.2. Халқаро хавфсизлик фани бўйича

Бакалавр:

- халқаро хавфсизлик тушунчаси ва моҳияти;
- халқаро хавфсизликни таснифлаш;
- халқаро хавфсизликка асосий таҳдидлар;
- халқаро хавфсизликни таъминлаш механизмлари *ҳақида тасаввурга эга*

бўлиши;

- халқаро хавфсизликни таъминлашнинг норматив механизмларини;
- халқаро хавфсизликни таъминлашнинг институционал механизмларини;
- Европада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини;
- Евросиёда минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини;

- Америкада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини;
- Европада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини;
- МДХ доирасида минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини;
- ШХТ доирасида минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятларини *билиши*

ва улардан фойдалана олиши;

- халқаро хавфсизликни таъминлашнинг самарали воситаларини аниқлаш;
- минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг самарали воситаларини аниқлаш;
- халқаро хавфсизликка асосий таҳдидларни аниқлаш ва гуруҳлаш;
- минтақавий хавфсизликка асосий таҳдидларни аниқлаш ва гуруҳлаш;
- Ўзбекистон Республикасининг халқаро ва минтақавий хавфсизликни

таъминлашдаги иштирокни прогнозлаш *кўникмасига эга бўлиши керак.*

6.2.4.3. Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти фани бўйича

Бакалавр:

- халқаро ташкилотлар тушунчаси ва моҳияти;
- халқаро ташкилотларга оид асосий назарий ёндашувлар ва конценциялар;
- халқаро ташкилотларни тадқиқ этиш;
- халқаро ташкилотларни таснифлаш ва тушлаш;
- халқаро ташкилотларнинг органлари;
- халқаро ташкилотларда аъзолик;
- халқаро ташкилотларнинг ҳуқуқий субъектлиги;
- халқаро ташкилотларнинг имтиёз ва дахлсизликлари;
- халқаро ташкилотларнинг асосий турлари ва типлари *ҳақида тасаввурга эга*

бўлиши;

- халқаро универсал ва минтақавий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини
- халқаро ҳарбий-сиёсий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро савдо-иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро валюта-молиявий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро антикриминал ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро ижтимоий ташкилотлар ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро маданий ва спорт ташкилотлари ва уларнинг асосий турларини;
- халқаро суд органлари ва уларнинг асосий турларини *билиши ва улардан*

фойдалана олиши;

- Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ЕХХТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ЕИ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ШХТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва НАТО алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва БМТнинг ихтисослашган муассасалари алоқаларини таҳлил

қилиш;

- Ўзбекистон ва ИРБ алоқаларини таҳлил қилиш;
- Ўзбекистон ва ОРБ алоқаларини таҳлил қилиш *кўникмасига эга бўлиши керак.*

6.2.4.4. Халқаро муносабатлар таҳлили фани бўйича

Бакалавр:

- халқаро ахборот таҳлили фани предмети;
- амалий сиёсий таҳлилнинг амалий соҳа ва асосий вазифалари;
- халқаро ахборот тушунчаси;
- «сиёсий таҳлил» тушунчаси;

- тадқиқ қилишда сиёсий таҳлилнинг ўрни ва роли;
- амалий сиёсий таҳлил соҳасида асосий тадқиқот йўналишлари;
- сиёсий институтларнинг ривожланиши;
- таваккал ва инвент-таҳлили;
- стратегик режалаштириши;
- дастур баҳоси, амалий сиёсий таҳлили;
- сиёсий таҳлилнинг асосий босқичлари;
- сиёсий аҳвол таҳлили;
- сиёсий таҳлил субъектлари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- сиёсий башорат ва сиёсий қарорларни қабул қилишини;
- халқаро сиёсатни ўрганишда тизимли ёндашувни;
- халқаро муносабатлар субъектларининг мезонларини;
- халқаро муносабатларда манфаатлар категориясини;
- халқаро тартиботнинг турли жиҳатлари тушунчасини;
- тизим ва моделлар таснифини;
- сиёсий тизимларда типология ва гуруҳлашни;
- сиёсий тизимда қарор қабул қилиш механизмлари;
- жаҳон сиёсатидаги интеграциялашув жараёнларини;
- глобаллашувнинг концептуал асосларини;
- замонавий жаҳон сиёсатининг минтақавий жиҳатларини;
- сиёсий таҳлил усулларининг эволюциясини;
- услубий ёндашувларни *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- сиёсий изланиш усулларининг бўлиниш;
- сиёсий тадқиқотнинг стратегияси тўзилиш;
- тадқиқот дастурини ишлаб чиқиш;
- сиёсий ва ҳуқуқий жараёнларни тадқиқот қилиш;
- ва ҳодисаларда тизимли таҳлилнинг негизлари;
- табийий ва сунъий тизимлари;
- тизимни аниқлаб билиш;
- тизимли ёндашувнинг амал қилиш;
- тизим ва моделларнинг классификацияси тўзиш;
- халқаро тизимларнинг ўзига хос хусусиятларини илмий тадқиқ қилиш;
- халқаро тизимларни ўрганишда турли йўналишларни ажаратиб билиш;
- халқаро муносабатлардаги жараёнларни тизимли таҳлил қилиш *кўникмаларига эга*

бўлиши керак.

6.2.4.5. Шарқ халқаро муносабатлари фани бўйича

Бакалавр:

- фан сифатида Шарқ давлатлари халқаро муносабатлари предмети ва услуги ҳақида;
- минтақавий сиёсат назарияси, услуги ва услубшунослиги ҳақида;
- жаҳон сиёсатида Шарқ давлатларидаги сиёсий жараёнлар борасида ва мавжуд муаммолари ҳақида;
- турли тоифадаги давлат ва минтақалар нисбатан сиёсат қўллашнинг шакл, усул ва воситалари ҳақида *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;
- Шарқ минтақавий маконининг шаклланиши ва ривожланишига таъсир кўрсатувчи объектив ва субъектив омилларни;
- Шарқ давлатларида минтақавий жараёнларни тадқиқ этиш борасидаги назарий концепция ва мезонларни;
- Шарқ давлатларида минақавий сиёсатнинг илмий ёндашувларини;

– Шарқ давлатлари минтақавий таракқиётини башорат қилишнинг методологик ёндашувларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

– Шарқ давлатлари замонавий халқаро муносабатларининг муаммоларига бағишланган адабиёт ва манбалар билан ишлаш;

– фактик материалларни умумлаштириш ва таҳлил қилиш; турли халқаро сиёсий минтақаларнинг ривожини башорат қилиш ва шу асосда илмий хулосалар келтириш;

– халқаро шартнома ва БМТ резолюциялари матни билан ишлаш;

– кечаётган сиёсий жараёнларни таҳлил қилиш ва уларга шарҳ бериш *қўникмасига эга бўлиши керак.*

6.2.4.6. Иқтисодий дипломатия фани бўйича

Бакалавр:

- иқтисодий дипломатиянинг функцияси, тамойили, объект ва субъектлари. Иқтисодий дипломатиянинг янги субъектлари;

- глобализация шароитида иқтисодий дипломатия ролининг ошиши;

- иқтисодий дипломатиянинг миллий иқтисодий манфаатларни илгари суриш услуби;

- ташқи иқтисодий сиёсат вазифаларини иқтисодий дипломатия услублари билан таъминлаш;

- давлат мустақиллиги ва ҳудудий бутунлигини сақлаш, ички ва ташқи таҳдидларга қарши туришда иқтисодий дипломатия самарадорлигини ошириш;

- ташқи иқтисодий, савдо ва молиявий муносабатларда ҳамда экспорт маҳсулотларини илгари суришда иқтисодий дипломатиянинг ўрни ва роли;

- жаҳон савдо ташкилоти билан ўзаро ҳамкорликда иқтисодий дипломатиянинг мақсад ва вазифалари;

- минтақавий ва халқаро инвестиция фаолиятида иқтисодий дипломатиянинг ўрни ва роли;

- хориждан инвестицияни жалб этишда дипломатик услублар;

- иқтисодий дипломатия ва энергетик хавфсизлик масалалари *ҳақида тасаввурга эга бўлиши*;

- иқтисодий дипломатияни давлат сиёсати инструменти сифатида тадқиқ этишни;

- иқтисодий дипломатиянинг асосий тенденциялари ва хусусиятларини;

- иқтисодий дипломатиянинг моҳиятини;

- ташқи иқтисодий алоқалар соҳасида давлат сиёсатини қўллаб-қувватлашнинг асосий йўналишларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

- миллий иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилишда иқтисодий дипломатиянинг дипломатик услубларини кўрсата олиш;

- иқтисодий дипломатиянинг дипломатик услублар орқали кўрсаткичларини ҳисоблай олиш;

- икки томонлама иқтисодий дипломатиянинг мақсад ва вазифалари;

- замонавий кўп томонлама иқтисодий дипломатиянинг соҳалари, унинг арсенали, кўп томонлама музокаралардан фойдаланиш технология ва процедуралари;

- амалиётдаги вазият ва ҳолатларни иқтисодий дипломатиянинг асосий қонуниятларини қўллаган ҳолда таҳлил қила олиш;

- иқтисодий дипломатиянинг институтлашиши ва вазифаларини амалга оширувчи воситаларни қўллай олиш;

- жаҳон иқтисодиёти ва геоиқтисодиётнинг ўзаро боғлиқлигидаги муаммоларни таҳлил қилиб еча олиш *қўникмаларига эга бўлиши керак.*

6.3. Таълим фанлари бўйича бакалаврларнинг билим, малака ва кўникма тарига кўйилган талаблар:

Таълим йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда таълим фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига кўйилган талаблар ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7. Таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари

7.1. 5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврларни тайёрлашнинг таълим дастури таълимнинг кундузги шакли бўйича 4 (5) йил ўқишга мўлжалланган бўлиб, қуйидаги вақт тақсимотига эга:

	4 йиллик	5 йиллик
Назарий таълим	136 ҳафта	172 ҳафта
Малака амалиёти	14 ҳафта	20 ҳафта
Аттестация	19 ҳафта	24 ҳафта
Битирув иши	5 ҳафта	6 ҳафта
Таътил	30 ҳафта	34 ҳафта
Жами	204 ҳафта	256 ҳафта

7.2. Талаба ҳафталик ўқув юкламасининг максимал ҳажми 54 соат, шундан аудиториядаги ўқув юкламаси – 32 (34) соат, қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

7.3. Жорий, оралик ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда таълим дастурининг умумий ҳажми 4 (5) йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юкламларидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

7.4. Таълим дастурини ўзлаштиришда бир қатор масалалар ёки интеграллаштирилган курслар муаммолари бўйича талабаларнинг мустақил таълими кўзда тутилади.

7.5. 5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар мазмуни ва компонентлари

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоқи фанлари мазмуни Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган «Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар» блоқи бўйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига кўйилган талаблар» асосида белгиланади

7.5.2. Математик ва табиий-илмий фанлар

7.5.2.1. Олий математика асослари:

Сонли кетма-кетлик. Функция. Узлуксиз функциянинг ҳосиласи.. Функциянинг энг кичик ва энг катта қийматларини аниқлаш. Ноаниқ интеграллар. Аниқ интеграллар. Аниқ интегралларни қўллаш. Матрицалар ва аниқловчилар. Алгебраик чизиқли тенгламаларнинг системалари. Крамер теоремаси. Тўпламлар ва математик мантиқ асослари ҳақида тасаввурга эга бўлиш; Эҳтимоллар назарияси асосий тушунчалари: тасодифий ҳодиса, улар устида амаллар, ҳодисалар учун асосий муносабатлар; Шартли эҳтимол, тўла эҳтимол ва Байес формулалари ҳақида тушунчалар; Дискрет ва узлуксиз тасодифий миқдорлар қаторлар ҳақидаги назариялар ва формулаларини иқтисодда қўлланилиши.

7.5.2.2. Информатика ва ахборот технологиялари:

Ахборот ва маълумот тушунчалари; ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, тақдим этиш жараёнлари; ахборот инфраструктураси; ахборотлаштириш концепцияси ва унинг вазифалари; Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш дастури ва уни амалга оширишнинг чора-тадбирлари; Ўзбекистон Республикасининг ахборотлаштириш,

компьютерлаштириш ва замонавий ахборот технологияларини ҳуқуқ соҳасига татбиқ қилиш тўғрисидаги қонунлари; юқори малакали мутахассисларни тайёрлашда фаннинг аҳамияти; ахборотлашган жамият ва ундаги замонавий ахборотлаштириш жараёнлари; ахборот технологиялари ва автоматлаштирилган ахборот технологиялари; бошқарувда ахборот технологияларининг қўлланилиши; замонавий техник воситалар, операцион тизимлар ва инструментал воситаларидан фойдаланиш усуллари, мати ва жадвал ахборотларни қайта ишлаш дастурлари, график ахборотларни яратиш ва қайта ишлаш услублари; маълумотлар базаси ҳақида тушунча ва унга қўйиладиган талаблар, маълумотлар базасини бошқариш тизимлари; автоматлаштирилган иш жойлари ва уларнинг фаолият кўрсатиш тамойиллари; турли ҳуқуқ-тартибот соҳаларининг ахборот тизимлари таснифи ва уларда қўлланилаётган дастурий маҳсулотлар; ахборотни химоялашга талаб ва зарурияти; техник воситаларни; операцион тизимларини ва уларнинг имкониятларини, дастурий маҳсулотлар ривожланишининг асосий тенденцияларини; локал тармоқлар ва Интернет тармоғининг функционал имкониятларини; ахборотни қайта ишлаш техник ва дастурий воситаларини қўллаш олиш; замонавий операцион тизимларидан фойдаланиш; файл, папка ва ойналар билан ишлаш; матида ахборотни қайта ишлаш процессорида маълумотларни киритиш, таҳрирлаш ва чоп этиш; электрон жадваллар ёрдамида маълумотларни киритиш ва қайта ишлаш, қиссий диаграммалар яратиш; маълумотлар базаларини бошқариш тизимларида маълумотларни тўплаш, саралаш ва қайта ишлаш; график ахборотларни яратиш ва қайта ишлаш; Internet ва локал тармоқларда самарали ишлаш олиш; шахсий WEB-саҳифаларни лойиҳалаш ва ярата билиш; турли ҳуқуқ-тартибот соҳаларининг ахборот тизимлари таснифи ва уларда қўлланилаётган дастурий маҳсулот.

7.5.2.3. Математик моделлаштириш:

Математик моделлаштириш элементлари. Математик модел, башорат қилиш усуллари, тренд тушунчаси. Иқтисодий- сиёсий жараёнларнинг математик моделлари ёрдамида уларни прогноз қилиш. Тўпламлар ва математик мантиқ асослари. Эҳтимоллар назарияси асосий тушунчалари: тасодифий ҳодиса, улар устида амаллар, ҳодисалар учун асосий муносабатлар. Шартли эҳтимол, тўла эҳтимол ва Байес формулалари ҳақида тушунчалар. Дискрет ва узлуксиз тасодифий миқдорлар, уларнинг тақсимот ва зичлик функциялари. асосий дискрет тақсимот қонунлари (биномиал, геометрик, Пуассон); Энг муҳим зичлик функциялар (текис тақсимланган, кўрсаткичли ва нормал), бу зичлик функциялар и ёрдамида иқтисодий ва сиёсий масалаларни таҳлил этишда фойдаланиш. Ўйинлар назарияси ва уни сиёсатда қўлланилиши. Қарорлар қабул қилиш усуллари фаннинг предмети ва мазмуни. Қарорлар классификацияси. Аниқлик шароитида қарорлар қабул қилиш. Қарорлар қабул қилишда чизикли дастурлаш усули. Тақсимлаш масалаларида қарорлар қабул қилиш. Кадрлар бошқарувида қарорлар қабул қилиш. Тўр графиклари асосида оператив режалаштиришда қарорлар қабул қилиш. Захираларни бошқаришда қарорлар қабул қилиш. Қарорлар қабул қилишда ноаниқлик ва таваккал. Ноаниқлик ва таваккал манбалари, турлари ва классификацияси. Ноаниқлик ва таваккал шароитида қарорлар қабул қилиш қоидалари Ноаниқлик ва таваккал шароитида қарорлар қабул қилиш. Қарорлар дарахти. Қарор қабул қилувчининг нораціонал тутиши. Зиддият (конфликт) шароитида қарорлар қабул қилиш. Кўп мезонли масалалар ечишда қарорлар қабул қилиш. Иерархиялар таҳлили усули. Бошқарувда қарорлар қабул қилиш ва башорат. Корреляцион таҳлил асослари. Қарор қабул қилиш ва ташқи шароитни башорат қилишда регрессион моделлар қўллаш. Қарор қабул қилиш ва вақт қаторлари тенденцияларинг башорати. Бошқарувда қарорлар қабул қилишда эвристик усуллар. Жамоада қарор қабул қилиш. Эксперт баҳолар.

7.5.2.4. Жаҳон иқтисодий географияси ва экология:

Ҳозирги замон иқтисодий географик шароит ва жаҳон ресурслари. Дунёнинг ҳозирги замон сиёсий харитаси. Иқтисодий ривожланган ва ривожланиб келаётган давлатлар. Дунё табиий ресурсларининг жойланиш географияси. Аҳолишунослик, дунё аҳолисини сони, демографик «портлаш». Жаҳон иқтисоди ривожланишининг умумий таърифи ва қонуниятлари. Жаҳон саноат географияси. Жаҳон қишлоқ хўжалиги. Озиқ-овқат муаммоси ва уни ҳал этиш йўллари. Жаҳон транспорт географияси. Халқаро иқтисодий алоқалар. Европа мамлакатлари. Ғарбий Европа мамлакатлари ва уларнинг иқтисодий ўрни. Евроосиё. Шимолий Америка давлатлари ва иқтисодий аҳволи. Жанубий Америка давлатлари ва иқтисодий аҳволи. Хорижий шарқ ва ундаги давлатларнинг географик таърифи. Африка қитъаси ва давлатлар. Австралия ва Океания. Инсониятнинг глобал муаммоларини асослаб бериш.

биосфера ва инсон: биосферанинг тузилмаси, экологик тизимлар, муҳит ва организмларнинг ўзаро муносабати, экология ва инсон саломатлиги, атроф-муҳитнинг глобал муаммолари;

табиатдан фойдаланиш: табиий ресурслардан рационал фойдаланиш ва табиат муҳофазасининг экологик тамойиллари, табиатдан тежаб-тергаб фойдаланиш асослари, экологик химоя техникаси ва технологияси, экологик ҳуқуқ асослари ва касбий масъулият, атроф-муҳит соҳасида халқаро ҳамкорлик.

7.5.2.5. Илмий тадқиқот асослари:

Илмий тадқиқот методи ва методологияси тушунчаси. Илмий тадқиқот методологияси тўғрисидаги таълимотлар. Методларнинг асосий гуруҳлари: фалсафий методлар, умумилмий ёндашувлар ва тадқиқот методлари, фанлар бўйича, фанлараро методлар, гипотетик-дедуктив методлар. Тадқиқот олиб боришнинг назарий методлари: абстракциялаш, таҳлил, аналогия, дедукция, индукция, классификация, конкретлаштириш, моделлаштириш, умумлаштириш, синтез, қиёслаш. Тадқиқотнинг эмпирик методлари: Сухбат, кузатув, тадқиқ қилиш, тажрибали иш, эксперимент ўтказиш. Ўзбекистонда илмий тадқиқот олиб боришни ташкил этиш: фан соҳасида бошқарув, илмий даража ва илмий унвонлар, илмий ва илмий-педагогик кадрларни тайёрлаш. Плагиатликни олдини олиш ва унга қарши кураш. Плагиатликга йўл қўйилишига сабаб бўлувчи омиллар ва уларнинг салбий оқибатлари. Халқаро-ҳуқуқий фанлар бўйича илмий тадқиқотни ташкил этиш. Халқаро ҳуқуқ фани ва халқаро ҳуқуқ бўйича илмий тадқиқотчилик. Ўзбекистонда халқаро ҳуқуқ фанининг шаклланиши ва ривожланиш тенденциялари ҳамда ўзига хос хусусиятлари. Илмий тадқиқотчиликка тайёргарлик босқичлари. Талабалар илмий тадқиқот иши ва уни тайёрлашни ташкил этиш. Илмий тадқиқот ишларини расмийлаштириш ва химоя қилиш. Тадқиқот ишининг тузилиши. Рефератлар ва маърузаларни тайёрлашга талаблар. Курс ишларини тайёрлаш ва химоя қилишнинг ўзига хос хусусиятлари. БМИларнинг тайёрлаш ва химоя қилишнинг ўзига хос хусусиятлари.

7.5.2.6. Тизимли таҳлилга кириш:

Курсида фанлар орасидаги муаммоларни тадқиқ қилишда зарур бўлган тизимли таҳлил асослари, тизимни синтез қилиш ҳамда моделлаштириш берилади. Курсда фақатгина аниқ муаммонинг аниқечимини олишни, турли хил табиатга эга бўлган, иқтисодий, гуманитар ва ҳуқуқий тизимларда бундай муаммоларни топа олиш ва тадқиқ этиш, муаммони қўйиш, баён қилиш, тадқиқотлар олиб бориш ва тизимли таҳлил қила олишни ўргатади. Тизимни тизимли таҳлил қилиш ва моделлаштиришни таништиради. Тизимли таҳлилнинг тарихий ривожланиши ва предмети, жамиятнинг тизимли ресурслари, тизимли жараёнлар ва усуллар, тизимли фикр юритиш кўриб чиқилади. Тизимли таҳлил тарихи, предмети ва бошқа предметлар орасидаги ўрнини тушунтиради. Жамиятнинг асосий тизим ресурслари нималардан иборат, Тизимли таҳлил нима. Тизимли таҳлил предмети. Тизимнинг асосий усуллари ва жараёнлари нималардан

иборат. Тизимли таҳлилнинг асосий тушунчаси, тизимнинг белгилари, тизим топологиясининг турлари, тизим таърифнинг турли шакллари, тизимли таҳлил босқичлари кўриб чиқилади. Мақсад, структура, тизим, тизим ости, масала, масаланинг ечими, муаммо деганда нималар тушунилади. Тизимнинг асосий белгилари ва топологияси нималардан иборат. Уларнинг асосий таърифлари қандай. Тизимли таҳлилнинг босқичлари қандай. Ушбу босқичларнинг асосий масалалари нималардан иборат. Муносабатлар ва кетма-кетлик назарияси тушунчасини ўрганиш зарурияти юзасидан тизим ҳаракатига дахлдор асосий тушунчалар – шаклланиши ва ривожланиши (эволюцияси), шунингдек, тизимнинг мустақил ривожланиши қараб чиқилади. Тизимнинг асосий турлари ва синфлари, катта ва мураккаб тизим тушунчаси, мураккаб тизим турлари, мураккабликни аниқлаш (баҳолаш) усуллари. Тизимни моделлаштиришнинг асосий тушунчалари, тизим турлари ва моделлаштириш хоссалари, моделлаштиришнинг ҳаётий цикли (моделлаштирилаётган тизимлар) кўриб чиқилади. Қарор қабул қилиш назарияси тушунчасининг асослари ва тизимнинг вазиятини моделлаштирилиши.

7.5.3. Умумқасбий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.3.1. Жаҳон сиёсати:

XX аср иккинчи ярмида жаҳон сиёсатининг фан сифатида вужудга келиши; жаҳон сиёсати ва сиёсатшунослик фани; жаҳон сиёсати — ижтимоий фанлар тизимида; жаҳон сиёсати ва халқаро муносабатлар предмет соҳасининг мутаносиблиги; жаҳон сиёсатининг халқаро ҳамжамиятда давлат ва нодавлат акторлари (транснацилий корпорациялар, халқаро нодавлат ташкилотлари ва ҳоказо)ни ўрганишга қаратилган тадқиқот соҳаси; ҳозирги замондаги “чегараларнинг ошқоралиги” ва трансчегаравий жараёнлар; халқаро тадқиқотлар; жаҳон сиёсий тизими тўғрисидаги назарий тасаввурлар; реализм ва неореализм; либерализм ва неолиберализм; XX аср охири – XXI аср бошида жаҳон тараққиёти тенденциялари; глобаллашув — жаҳон тараққиётининг асосий тенденцияси сифатида; глобаллашувга ёндашув, глобаллашув муаммолари бўйича Ўзбекистон ва хориждаги мунозаралар, глобаллашувнинг қарама-қаршиликлари; янги технологиялар; уларнинг дунё сиёсий тизимини ўзгартиришдаги роли; ахборот, коммуникацион ва биологик технологиялар; жаҳон сиёсий тизимига янги технологияларни татбиқ қилинишининг ижобий ва салбий таъсирининг оқибатлари; Вестфаль тизимининг эволюцияси ва эрозияга учраши; янги халқаро муносабатлар тизимининг шаклланиши бўйича мунозаралар: кўпқутбли ва бирқутбли дунё; жаҳоннинг кўпқутбли ва бирқутблилиги моделлари; жаҳоннинг янги модели шаклланиши сценарийси; жаҳоннинг бир хилдаги сиёсий тизими шаклланиши ҳақидаги тасаввурлар (Ф.Фукуяма қарашлари); жаҳон парчаланиши ва хаос назарияси (С.Хантингтон, И.Валлерстайн, В.Л.Иноземцев); жаҳоннинг “тўрли” модели (Ж.Розенау); унинг кучли ва кучсиз томони; янги жаҳон сиёсий тизими шаклланишида ҳозирги замон дунёсининг янги чақириқлари; шимол-жануб муносабатлари муаммолари; жаҳон сиёсатида инсон омили (демография, миграция, таълим); давлатларнинг ўзаро муносабати: дипломатиянинг янги роли ва имкониятлари; ҳозирги замон халқаро муносабатларини тартибга солишда давлат ва нодавлат иштирокчиларининг ўзаро муносабатлари.

7.5.3.2. Халқаро муносабатлар тарихи:

Халқаро муносабатлар тарихи предмети; халқаро муносабатлар тарихида Амир Темур ва теурийлар давлатларининг тутган ўрни; 1640–1789 йилларда халқаро муносабатлар; буюк француз инқилоби ва Наполеон урушлари даврида халқаро муносабатлар (1789–1815); Вена Конгресси ва Европанинг монархияга асосланган давлатлари иттифоқи; 1815–1847 йилларда, 1848–1849 йилларда Европадаги инқилоблар даврида, XIX асрнинг 50–60 йилларида, 1871–1898 йилларда халқаро муносабатлар; 1900–2000 йиллардаги халқаро муносабатларнинг ўзига хос хусусиятлари; XX аср бошларида, 1918–1923 йилларда, 1924–1935 йилларда, II жаҳон уруши арафасида, II жаҳон уруши

йилларида ва II жаҳон урушидан кейинги йилларда халқаро муносабатлар; жаҳон тарихида совуқ уруши ва унинг геосиёсий аҳамияти; мустақил Ўзбекистон Республикаси давлатчилигининг шаклланиш жараёни ва унинг халқаро муносабатлари; XXI аср бошларида халқаро муносабатлар.

7.5.3.3. Халқаро муносабатлар назарияси:

Халқаро муносабатларнинг предмети, йўналишлари ва структураси; халқаро муносабатларнинг классик илмий мактаблар (сиёсий реализм, либерализм, идеализм); замонавий назарий гоялар (неореализм, неолиберализм, глобализм, транснационализм, атлантизм, неоатлантизм); халқаро тизим; халқаро тизимларнинг амал қилиш ва ўзгариш қонунлари; халқаро муносабатлар тизимлари муҳити; халқаро муносабатлар ички ва ташқи муҳитларининг хусусиятлари; тизимли ёндашув усули; халқаро муносабатларни моделлаштириш ва прогнозлаш услублари муаммолари; халқаро муносабатлар қонуниятлари; халқаро муносабатлар қатнашчилари уларга нисбатан назарий ёндашувлар; давлат - халқаро муносабатларнинг бош қатнашчиси; халқаро муносабатларнинг нодавлат қатнашчилари; халқаро муносабатларни типологияси; халқаро жамоатчилик назарияси; халқаро жамоатчилик ва миллий суверенитет; халқаро муносабатлар қатнашчиларининг мақсад ва воситалари; халқаро муносабатларда манфаатлар категорияси; минтақавийлик, федерализм ва конфедерализм, миллийлик ва универсаллик; халқаро муносабатлар ва халқаро ҳуқуқнинг мутаносиблиги; геосиёсат халқаро муносабатлар назариясининг усули сифатида; халқаро муносабатларда кадриятлар, низолар, зиддиятлар, урушлар; халқаро тартиботга доир назариялар; халқаро ташкилотларга доир илмий қарашлар ва назариялар;

7.5.3.4. Ҳозирги замон дипломатияси ва тарихи:

Дипломатия тарихининг моҳияти, давлари ва услубий муаммолари; дипломатия – давлатнинг халқаро фаолияти, ташқи сиёсатининг таркибий қисми сифатида; турли давр дипломатияларининг ўзига хос хусусияти; ташқи сиёсат субъектлари; дипломатик хизматнинг шаклланиши ва ривожланиши; дипломатиянинг давлатнинг ташқи сиёсатидаги мақсад ва вазифаларнинг ўзгариши билан боғлиқ усул ва воситаларидаги фарқлар; Шарқ ва Ғарб дипломатияларининг хусусиятлари; давлат ички иқтисодий ва сиёсий жараёнларининг унинг дипломатиясига таъсири; давлатлар дипломатияси ва оламшумул географик қашфиётларнинг ташқи сиёсатга таъсири; алоҳида давлатлар дипломатияларидаги ўзига хосликлар; Марказий Осиё ҳудудидаги давлатларда дипломатия тарихи бўйича маълумотлар; ўрта асрларда Мовароуннаҳр ва Туркистонда давлат дипломатияси; Сомонийлар, Қорахонийлар, Ғазнавийлар ва Хоразмийлар давлатида дипломатия; Амир Темур ва Темурийлар дипломатияси; Амир Темур дипломатиясининг асосий йўналишлари ва ўзига хос белгилари; Темурийлар дипломатияси; Шохрух, Улугбек, Бойқаро ва Навоий; Хива хонлиги, Бухоро амирлиги ва Қўқон хонлиги даврида дипломатик хизмат; Бухоро амири Саид Олимхон ва Миллатлар лигаси; Марказий Осиё давлатларида мустақилликнинг эълон қилиниши ва ўзаро алоқаларнинг бошланиши; Марказий Осиё давлатларида элчихоналар ва консуллик хизматларининг йўлга қўйилиши; “Туркистон — умумий уйимиз” гоясининг аҳамияти; Ўзбекистоннинг дипломатик алоқалари тарихи; мустақиллик йилларида Ўзбекистон дипломатияси ривож; XXI асрда дипломатиянинг ривож; ҳозирги кун дипломатиясининг шакллари ва воситалари.

7.5.3.5. Дипломатик протокол ва этикет:

Ҳукумат, ташқи ишлар идоралари, дипломатик ваколатхоналар, расмий шахсларнинг халқаро мулоқотда умумэтироф этилган қоида, меъёр, анъана ва шартларга риоя қилиниши мажмуи эканлиги; протокол меъёри маълум бир давлат ёки дипломатлар гуруҳининг ихтироси бўлмай, балки давлатларнинг кўп асрлик мулоқоти натижасидир; протокол — тарихий ва, ўзининг мақсадига кўра, халқаро категориядир; халқаро муносабатларда янги давлатларнинг тан олинishi, дипломатик алоқалар ўрнатилиши,

дипломатик ваколатхоналар раҳбарларининг тайинланиши, ишонч ёрликларининг топширилиши, дипломатик ташрифларнинг амалга оширилиши, шартнома ва битимлар имзоланиши, расмий делегациянинг кутиб олиниши ва кузатилиши, расмий қабул маросимларининг уюштирилиши, музокаралар ўтказилиши, халқаро кенгаши, анжуманлар протоколнинг таъминланиши, турли хил байрамларнинг нишонланиши ҳамда мотам маросимларида протокол меъёрларига жиддий риоя қилиниши; давлат мадҳияси, байроғи ва гербига оид этикетга риоя қилиниши.

Музокаралар фан, амалиёт ва санъат сифатида; музокара турлари ва босқичлари; музокаранинг маданиятлараро жиҳатлари; музокаранинг психологик омиллари; коммуникация ва музокара: вербал ва невербал жиҳатлар; музокара – дипломатиянинг функцияларидан бири; халқаро музокараларнинг ўзига хос хусусиятлари; дипломат — музокарачи сифатида; икки томонлама дипломатик музокаралар; кўп томонлама дипломатик музокаралар; халқаро низола ва музокаралар; музокарада учинчи томоннинг қатнашиши (воситачилик); музокара стратегияси ва тактикаси; музокара жараёнида ҳийла ва найрангларга чап бериш; моҳир музокарачининг шахсий хусусиятлари.

7.5.3.6. Дипломатик ва консуллик хизмати:

Дипломатик хизмат атамасининг этимологияси; Ғарб ва Шарқ мамлакатлари ўртасида дипломатик ва консуллик муносабатларининг ўрнатилиши ва уларнинг аҳамияти; дипломатик ва консуллик фаолиятининг тарихан юзага чиқиши сабаблари ва уларнинг тарихи; Марказий Осиё давлатларида дипломатик ва консуллик муносабатларининг ривож ва фаоллашуви; мустақиллик даврида Ўзбекистонда дипломатик ва консуллик масалалари; дипломатик ва консуллик вазифаларининг умумий таснифи; давлатни тан олиш, дипломатик ва консуллик муносабатларининг ўрнатилиши; хорижда дипломатик ва консуллик ваколатхоналарининг очилиши, фаолияти ва уларнинг асосий вазифалари; дипломатик мартаба ва даражалар; консуллар категорияси; консуллик ваколатхоналарининг хорижий фуқароларни визалар билан таъминлаш, нотариат, фуқаролик ҳолати юзасидан ва фуқароларни консуллик-ҳуқуқий ҳимоялаш; дипломатик ваколатхона ва консулхоналарнинг сиёсий-ҳуқуқий асослари; дипломатик ваколатхона ходимлари, уларнинг оилалари, мулки ва ваколатхонанинг дахлсизлиги; хизмат даврида дипломатларнинг юрисдикция (судлов ишлари)дан дахлсизликлари ва имтиёзлари.

7.5.3.7. Ўзбекистоннинг энг янги тарихи:

Энг янги тарих предмети ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни; XX асрнинг 80-йиллари охирида СССР ва Ўзбекистонда сиёсий, ижтимоий-иқтисодий вазият; мустақилликка эришиш ва демократик тамойиллар асосида миллий давлат тизимининг яратиш муаммолари; Ўзбек модели ислохотларни шаклланиши ва ривожланиши; Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти асосларининг шаклланиши; Ўзбекистонда маданий ва маънавий мероснинг тикланиши. Фан ва спортнинг ривожланиши; мустақиллик йилларида таълим ислохотлари; Ўзбекистон Республикасининг минтақавий ва халқаро хавфсизликни таъминлаш борасидаги фаолияти; Ўзбекистон Республикаси замонавий халқаро муносабатлар тизимида; мустақилликка эришишнинг шарт-шароитлари ва омиллари; XX асрнинг 80-йиллари охирида Ўзбекистонда оғир ижтимоий-иқтисодий аҳвол; Ўзбекистон мустақиллигининг ҳуқуқий асослари яратилиши; мамлакатда қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти шаклланиши жараёнлари ва уларнинг асосий функциялари; Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтларининг шаклланиши ва ривожланиши; ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг Ўзбек модели; Ўзбекистонда мақсадли ижтимоий ҳимоя тизимининг шаклланиши ва ривожланиши; кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг қабул қилиниши ва амалга оширилиши; энг янги тарих жараёнларни илмий тадқиқ қилиш турли усуллари; жаҳон тизимида Ўзбекистон Республикасининг ўрни; ривожланишнинг Ўзбек модели хусусиятлари; жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози ва Ўзбекистонда уни олдини

олиш чора-тадбирлари; Ўзбекистон Республикасининг сиёсий тизimini тушунтириб бериш; Ўзбекистонда демократик ислохотларнинг йўналишлари; Ўзбекистон Республикасида фуқаролик жамиятини шаклланиши ва унда маҳалланинг ўрни.

7.5.3.8. Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсати:

Ўзбекистон Республикасининг ўз мустақиллигини эълон қилиши ва халқаро муносабатларнинг мустақил субъектига айланиши; Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсатидаги асосий йўналишлар ва тамойиллар; Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсатининг асосий векторлари; Ўзбекистон Республикасининг Европа сиёсати; Ўзбекистон Республикасининг Осиё ва Тинч океани минтақаси мамлакатлари билан ташқи сиёсати; Ўзбекистон-Япония, Ўзбекистон-Жанубий Корея, Ўзбекистон-Франция, Ўзбекистон-Буюк Британия, Ўзбекистон-Германия муносабатлари; ЕХХТда Ўзбекистон Республикасининг иштироки; "Тинчлик йўлида ҳамкорлик" НАТО доирасида Ўзбекистон Республикаси – АҚШ муносабатлари; МДХ доирасида Ўзбекистон Республикаси – Россия муносабатлари; Ўзбекистон Республикасининг ҳозирги даврда Шарқ мамлакатлари билан ташқи сиёсий алоқалари.

7.5.3.9. Халқаро ҳуқуқ:

Халқаро ҳуқуқ тушунчаси, предмети ва тизими. Халқаро ҳуқуқнинг пайдо бўлиши ва ривожланиш тарихи. Замонавий халқаро ҳуқуқнинг вужудга келиши, унинг умумий характери, манбалари. Халқаро ҳуқуқ субъектлари. Халқаро ҳуқуқнинг асосий тамойиллари. Халқаро шартномалар ҳуқуқи. Халқаро ташкилотлар ҳуқуқи. БМТ ва ихтисослашган ташкилотлар. Халқаро ҳуқуқда жавобгарлик. Халқаро ҳуқуқда аҳоли. Халқаро ҳуқуқда ҳудуд. Халқаро низоларни ҳал этишнинг халқаро-ҳуқуқий усуллари. Халқаро хавфсизлик ҳуқуқи. Халқаро иқтисодий ва савдо ҳуқуқи. Халқаро жиноят ҳуқуқи.

Дипломатик ва консуллик ҳуқуқи. "Дипломатик ва консуллик ҳуқуқининг тушунчаси, тизими ва манбалари". "Дипломатик фаолиятни амалга оширувчи давлат идораларининг тизими". Дипломатик ваколатхоналар ва дипломатик вакилларнинг ҳуқуқий мақоми. Дипломатик дахлсизлик ва имтиёзларнинг ҳуқуқий жиҳатлари ва дипломатик вакилларнинг дахлсизлиги ва имтиёзлари. Халқаро ташкилотлар қошидаги давлатларнинг дипломатик ваколатхоналарининг ҳуқуқий мақоми. Махсус миссияларнинг ҳуқуқий мақоми. Консуллик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш. Консуллик ваколатхоналарининг ҳуқуқий мақоми. Консуллик вакилларининг ҳуқуқий мақоми.

Инсон ҳуқуқлари ўқув курсининг мавзуси, тизими, усуллари ва аҳамияти. Инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги ғояларнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Инсон ҳуқуқлари ва халқаро ҳуқуқнинг ривожланиши. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишда БМТнинг ўрни ва роли. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид халқаро ҳужжатлар. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг халқаро ва минтақавий механизмлари. Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар. Ўзбекистон Республикасида инсон ҳуқуқларига ёндашув. Инсоннинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлари. Аёллар ва бола ҳуқуқлари. Фуқароларнинг мажбуриятлари. Ўзбекистонда инсон ҳуқуқларини таъминлаш усуллари. Ўзбекистон Республикасининг инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳамкорлиги.

7.5.3.10. Асосий чет тили:

Асосий чет тилининг асосий хусусиятлари; онгли ўқиш билан бирга ўрганаётган тилни оғзаки нутқ амалиёти билан назарияси; коммуникатив фаолият соҳалари, мавзулар, вазиятлар, коммуникатив ва ижтимоий роллар; ўрганилаётган тилда суҳбатларни ва далиллар келтирилган матнни тушуниш; чет тилида маъруза, йўриқномалар, академик ва касбий презентациялар, савол-жавоблар асосий мазмунини тушуниш; реклама, эълон ва маълумотномаларни тушуниш; мураккаб аутентик нутқни таниш ва нотаниш контекстда тушуниш; чет тилдан мулоқот воситаси сифатида фойдаланиш учун керакли махсус нутқий қобилиятлар; махсус нутқий қобилиятларни шакллантиришга кўмаклашадиган

Q'Z STANDART AGENTLIGI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORAT-HI MUHOFIOLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
IJTIMOIY ETISH BOSHQARMASI

лингвистик билимлар; ўрганилаётган тилнинг фонетика, грамматика ҳамда лексикологияси тўғрисидаги билимлар; умумий ўқув билимлари, хорижий тилни эгаллаш ва уни такмиллаштириш бўйича ақлий меҳнатнинг оқилона усуллари; давлатлараро музокараларда таржимонлик қилишларида, халқаро битим ва келишувларни тайёрлашда ва тасдиқлашда дипломатик ёзишмалар; чет тилини қўллаш билан коммуникатив ва ўрганиш эҳтиёжларини ривожлантириш; чет тилида шу тилга хос оҳанг ва тезликда айтилган нутқни тушуниш; кундалик ва касбий соҳаларда оғзаки диалогик ва монологик нутқ сўзлай билиш; мазмунни тўлиқ англаган ҳолда ўқиш, оригинал тилдаги адабиётни таржима қилиш ва уни қайта ишлаш (мутахассислик бўйича); касбий фаолият учун керакли даражада ёзма нутқни эгаллаш; мутахассисликка оид матиларни таҳлил қилиш; мутахассислик бўйича адабиётларни чет тилидан она тилга таржима қилиш.

7.5.3.11. Иккинчи чет тили:

Коммуникатив фаолият соҳалари, мавзулар, вазиятлар, коммуникатив ва муҳим роллар; ўрганилаётган тилда суҳбатларни ва далиллар келтирилган матнни тушуниш; чет тилида маъруза, йўриқномалар, академик ва касбий презентациялар, савол-жавоблар асосий мазмунини тушуниш; реклама, эълон ва маълумотномаларни тушуниш; мураккаб аутентик нутқни таниш ва нотаниш контекстда тушуниш; чет тилидан мулоқот воситаси сифатида фойдаланишга имкон берувчи махсус нутқ куникмалари; махсус нутқ; куникмаларини шакллантиришга имкон берувчи махсус нутқ куникмалари; махсус нутқ; куникмаларини шакллантиришга имкон берувчи лингвистик билимлар (ўрганилаётган тил фонетикаси, грамматикаси, лексикологияси бўйича маълумотлар); ўрганилаётган тил давлатининг миллий-маданий хусусиятлари ва мавжуд ҳолатлари тўғрисида лингвистик-улкашунослик билимларининг мажмуаси; талабаларнинг чет тилини ўзлаштириш ва уни ўрганишда ўзини такомиллаштиришга оид ўқув-билиш фаолиятининг маданиятини белгилаб берувчи умумий ўқув билимлари; бизнес ҳамкори билан музокара олиб бориш; чет тили учун нормал тезликда гапирилган чет тилидаги нутқни идрок этиш; кундалик-мулоқот ва касбий соҳаларда оғзаки диалогик ва монологик нутқни эгаллаш; мазмунини тўлиқ камраб олган ҳолда ўқиш, асл адабиётларни (жумладан, мутахассислик бўйича адабиётларни) таржима қилиш; муваффақиятли касбий фаолият учун зарур ҳажмда ёзма нутқни эгаллаш; коммуникатив вазиятларда грамматик ва синтактик қурилмаларни ишлата билиш; мутахассислиги бўйича кетма-кет оғзаки таржима қилиш.

7.5.3.12. Минтақашунослик:

Минтақашуносликнинг предмети, услуби, категориялари, асосий парадигмалари. Сиёсий ва муаммовий мамлакатшунослик. Минтақаларнинг ўзига хос хусусиятлари ва жаҳондаги етакчи сиёсий куч марказларининг халқаро ҳамжамиятдаги ўрни. Жаҳон иқтисодиётидаги интеграция жараёнлари, алоҳида минтақаларда «умумий бозорларни» ташкил этиш. Жаҳон сиёсатида глобал ўзгаришлар содир бўлаётган бир шароитда демократизация ва сиёсий модернизация жараёнлари. Европа Иттифоқининг ташкил топиши, унинг асосий институтлари ва истиқболи. Европа Кенгаши, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти, Ғарбий Европа Иттифоқи ва бошқалар. Европанинг етакчи мамлакатлари: Германия, Буюк Британия, Франция, Италия. Шимолий Европа минтақасининг географик ва геосиёсий тузилиши. Замоनावий дунёда шимолий давлатларнинг иқтисодиёти, сиёсати ва маданиятининг тутган ўрни. Арктика Кенгаши, Баренц ва Евроарктик минтақа Кенгаши, Шимолий Кенгаш, Болтиқ денгизи давлатларининг Иттифоқи, Қора денгиз иқтисодий бирлашмаси. Шимолий Америкадаги сиёсий-иқтисодий макон, Канада, Мексика, АҚШ. Клинтон доктринаси. Шимолий Америка давлатларининг жаҳон миқёсидаги ўрни. Лотин Америкаси давлатларининг макроиқтисодиётни барқарорлаштиришдаги тажрибалари. Африканинг жаҳондаги ўрни, унинг қўлга киритган ютуқлари ва қийинчиликлари. Ғарбий, Шимолий, Марказий, Шарқий ва Жанубий Африка. «Оқ» ва «қора» Африка. Тропик, экваториал Африка. Араб

Африкаси. Магриб мамлакатлари. Сахара доираси. Африка аҳолисининг маданий-этник фарқи. Яқин Шарқ минтақасининг умумий таърифи ва ўзига хос белгилари, зиддиятларни бартараф этишдаги янги йўللари. Жануби-Ғарбий Осиёда жойлашган мамлакатлар. Минтақада жойлашган мамлакатларнинг ижтимоий-иқтисодий табақаланиши. Саудия Арабистони, Қувейт, БАЕ, Уммон, Бахрейн, Қатар – минтақадаги нефт монархия мамлакатлари. Жанубий Осиё мамлакатлари. Жануби-Шарқий давлатлар ассоциацияси (АСЕАН). АСЕАНга кирувчи мамлакатлар: Индонезия, Малайзия, Таиланд, Сингапур, Филиппин, Бруней, Вьетнам, Мянма. АСЕАН интеграциясининг камол топиши ва ривожланиши, унинг минтақа учун аҳамияти. Сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий ҳамкорлик. Жаҳон ҳамжамиятида Австралия барқарорлиги ва иқтисодий ривожланганлик даражаси. Австралия сиёсий тизимининг хусусиятлари. Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги давлатлари ва Россия Федерацияси. Марказий Осиёнинг жаҳонда тутган ўрни.

7.5.3.13. Конфликтология:

Ижтимоий фанлар тизимида можароларни урганилиши; халқлар ўртасидаги тўқнашувлар ва можароларни табиатини ўрганишда жаҳон олимларининг қарашлари; можаролар тушунчаси; классик ёндашувлар; замонавий назариялар; сиёсий можаролар тузилмаси; можаролар динамикаси; можаролардаги қабул қилиш феномени; сиёсий можаролар турлари ва хусусиятлари; этно-миллий можаролар хусусиятлари; сиёсий можароларнинг олдини олиш ва бошқариш моделлари; сиёсий можароларни ечишда музокараларнинг ўрни; халқаро муносабатлар ва жаҳон сиёсатининг можаровий табиати; халқаро можаролар тушунчаси, моҳияти, объекти, субъекти ва қурилишлари; халқаро можаро сиёсий ҳодиса сифатида; халқаро можаролар иштирокчилари; халқаро можароларнинг келиб чиқиши сабаблари ва турланиши; давлатлар манфаатларининг тўқнашуви; ички можароларни интернационализацияси; минтақавий, халқаро ва глобал можаролар; замонавий халқаро муносабатлар тизимида можаровий ҳолатлар; қуролланган можаролар ва урушларнинг мавжудлиги; ОАВ ва сиёсий можаролар, халқаро ва минтақавий ҳавфсизликни таъминлаш муаммолари ва ушбу муаммоларни ечишда Ўзбекистон Республикасининг ҳиссаси, халқаро қуролли можаролар; халқаро ва ички можаролар; сиёсий можароларни ҳал қилишнинг тахлилий усуллари.

7.5.3.14. Геосиёсат:

Геосиёсатнинг предмети ва асосий парадигмалари; геосиёсатнинг фан сифатида шаклланиши ва амалиёти; геосиёсат тушунчаси ва моҳияти; асосий геосиёсий таълимот ва мактаблар, асосий куч марказларининг тавсифи ва уларни мувозанатга келтириш тенденциялари; халқаро муносабатлар ва сиёсатнинг умумбашарийлиги; геосиёсатнинг асосий параметрлари, ҳудудий ҳолати: чегаралари, демографик вазияти, сиёсий тизими; ҳарбий-сиёсий жараёнларнинг геосиёсий жиҳатлари, миллий-давлат манфаатлари ва макроиқтисодиёт; тизимли таҳлил – геосиёсий йўналишларни таҳлил ва тадқиқ қилувчи усул сифатида; Марказий Осиёнинг геосиёсий ўрни; Ўзбекистоннинг Марказий Осиё ва жаҳондаги геосиёсий ўрни ва роли. Ҳарбий стратегик жараёнлар ва иқтисод. Замонавий ҳарбий салоҳият концепцияси. Илмий-техникавий тараққиёт тамойиллари ва жаҳон ҳамжамиятининг ахборот цивилизацияси томон ривожланиши. Жаҳон ҳамжамиятининг социал таркиби ва меҳнат ресурслари. Табиий коммуникацияларнинг замонавий жаҳон бозори шаклланишига бўлган таъсири. Давлат мустақиллиги, территориал яхлитлик ва миллий-этник жараёнларнинг цивилизациян ўлчами. Инсон ҳаётидаги турли жабҳаларнинг байналмилалашув жараёни ва турли миллатларнинг янги геосиёсат жараёнга нисбатан мослашуви муаммолари.

7.5.3.15. Қиёсий сиёсий тизимлар:

Сиёсий тизим ва унинг жамият ҳаётидаги роли; сиёсий тизимнинг моҳияти ва унинг таркибини аниқлаш; сиёсий тизим ва сиёсий муносабатлар; сиёсий тизимлар типологияси; сиёсий тизимнинг шаклланиш негизи ва фаолият юргизиш тенденциялари; сиёсий тизим

турлари; шарқ мамлакатларининг сиёсий тизимлари ва уларнинг хусусиятлари; жаҳон мамлакатларида сайлов тизимлари; партиявий тизимлар; дунёнинг турли қитъалари ва Марказий Осиё давлатларидаги сиёсий тизимларнинг хусусиятлари; Европа Иттифоқида Европарламентнинг роли ва туган ўрни; Россия Федерациясидаги сиёсий жараёнлар; Ғарбий Европа тарихий ривожланишининг аҳамиятлари. Ғарбий Европа мамлакатларининг ижтимоий-иқтисодий аҳволи. Европа сиёсатининг географик, ижтимоий, этник, диний, маданий омиллари. Ғарбий Европа мамлакатлари сиёсий тизимларининг спецификаси. Минтақа мамлакатларининг ривожланишидаги умумийлик. Европа иттифоқи. Ғарбий Европа мамлакатларининг бошқарув ва давлат қурилиши шакллари. Режимларга қиёсий характеристика. Австралия ва Океания мамлакатлари тарихий ривожланишининг аҳамиятлари. Сайлов тизимларининг қиёсий таҳлили. Янги давлатларнинг ташкил топиши. Марказий ва Шарқий Европа мамлакатларининг сиёсий тизимларига қиёсий характеристика. Канаданинг сиёсий ривожланиши. АҚШнинг сиёсий тизими. Латин Америкаси ва Кариб ҳавзаси мамлакатларининг тарихий ривожланишининг аҳамиятлари. Африка тарихий ривожланишининг аҳамиятлари. Осиё тарихий ривожланишининг аҳамиятлари. Ўзбекистон Республикасида сиёсий тизимнинг шаклланиши ва ривожланиши.

7.5.3.16. Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти:

Халқаро ташкилотлар тушунчаси ва моҳияти; халқаро ташкилотларга оид асосий назарий ёндашувлар ва концепциялар; халқаро ташкилотларни тадқиқ этиш; халқаро ташкилотларни таснифлаш ва туслаш; халқаро ташкилотларнинг органлари; халқаро ташкилотларда аъзолик; халқаро ташкилотларнинг ҳуқуқий субъектлиги; халқаро ташкилотларнинг имтиёз ва дахлсизликлари; халқаро ташкилотларнинг асосий турлари ва типлари; халқаро универсал ва минтақавий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро ҳарбий-сиёсий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро савдо-иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро валюта-молиявий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро антикриминал ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро ижтимоий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро маданий ва спорт ташкилотлари ва уларнинг асосий турлари; халқаро суд органлари ва уларнинг асосий турлари; Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ЕХХТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ЕИ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ШХТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва НАТО алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва БМТнинг ихтисослашган муассасалари алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ИРБ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ОРБ алоқаларини таҳлил қилиш.

7.5.4. Ихтисослик фанлари блокининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.4.1. Сиёсий технологиялар:

Сиёсий технологияларнинг сиёсий жараёнлардаги ўрни; сиёсий технологияларнинг таркибий тузилиши; сиёсий технологияларнинг хилма-хиллиги; ўзбекистон сиёсий ҳаётини уюштиришда қўлланиладиган сиёсий технологиялар; ахборот орқали таъсир кўрсатиш технологиялари; ахборот сиёсати ва унинг ўзига хос хусусиятлари; ахборот макони ва унда ишлаш; паблисити ва «Паблик Рилейшнз» жамоатчилик билан алоқалар технологияси; жамоатчилик билан алоқалар; «Паблик Рилейшенз»: мақсад ва вазифалар; радио ва телевидение имкониятларидан фойдаланишни режалаштириш; сиёсий танглик вазиятларида жамоатчилик билан алоқа ўрнатишнинг ўзига хос жиҳатлари; сайлов технологиялари; сайловлар сиёсий тизими — янгиланишнинг ўзига хос технологияси сифатида; сайлов жараёнида рақобатли курашнинг асосий йўналишлари; сиёсий рекламани қўллаш технологиялари; сиёсий рекламанинг шаклланиш сабаб ва заруриятлари; сиёсий кампаниялар ва сиёсий рекламалар; сиёсий имидж ва уни шакллантириш технологиялари; имидж ва имиджеология ва имиджмейкер тушунчалари;

халқаро муносабатларда имидж; мамлакат имиджи; сиёсий арбоб имиджида нотикликнинг аҳамияти; лоббизм билан боғлиқ технологиялар; лоббизмнинг пайдо бўлишидаги тарихий илдишлар; лоббизмнинг турлари, корпоратив ва жамоавий лоббизм.

7.5.4.2. Халқаро хавфсизлик:

Халқаро ва минтақавий хавфсизлик тушунчаси ва моҳияти; халқаро ва минтақавий хавфсизлик мутаносиблиги; халқаро ва минтақавий хавфсизликни таснифлаш; халқаро ва минтақавий хавфсизликка асосий таҳдидлар; халқаро ва минтақавий хавфсизликни таъминлаш механизмлари; халқаро ва минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг норматив механизмлари; халқаро ва минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг институционал механизмлари; Европада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; Евросиёда минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; Америкада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; Европада минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; МДХ доирасида минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; ШХТ доирасида минтақавий хавфсизликни таъминлаш хусусиятлари; халқаро хавфсизликни таъминлашнинг самарали воситаларини аниқлаш; минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг самарали воситаларини аниқлаш; халқаро хавфсизликка асосий таҳдидларни аниқлаш ва гуруҳлаш; минтақавий хавфсизликка асосий таҳдидларни аниқлаш ва гуруҳлаш; Ўзбекистон Республикасининг халқаро ва минтақавий хавфсизликни таъминлашдаги иштирокини прогностлаш.

7.5.4.3. Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти:

Халқаро ташкилотлар тушунчаси ва моҳияти; халқаро ташкилотларга оид асосий назарий ёндашувлар ва концепциялар; халқаро ташкилотларни тадқиқ этиш; халқаро ташкилотларни таснифлаш ва туслаш; халқаро ташкилотларнинг органлари; халқаро ташкилотларда аъзолик; халқаро ташкилотларнинг ҳуқуқий субъектлиги; халқаро ташкилотларнинг имтиёз ва дахлсизликлари; халқаро ташкилотларнинг асосий турлари ва типлари; халқаро универсал ва минтақавий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро ҳарбий-сиёсий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро савдо-иқтисодий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро валюта-молиявий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро антикриминал ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро ижтимоий ташкилотлар ва уларнинг асосий турлари; халқаро маданий ва спорт ташкилотлари ва уларнинг асосий турлари; халқаро суд органлари ва уларнинг асосий турлари; Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ЕХХТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ЕИ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ШХТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва НАТО алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва БМТ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва БМТнинг ихтисослашган муассасалари алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ИРБ алоқаларини таҳлил қилиш; Ўзбекистон ва ОРБ алоқаларини таҳлил қилиш.

7.5.4.4. Халқаро муносабатларда таҳлил:

Ахборот ва билим. Ахборот феномени, унинг вужудга келиш манбалари ва жамият тараққиётидаги роли. "Ахборот" тушунчасининг таснифи. Профессional ва оммавий ахборот. Ахборот ва унинг инсон рухий-физиологик ривождаги таъсири. Профессional ахборот ва профессионал билимлар. Ахборотнинг етишмаслиги ёки унинг ҳаддан ташқари кўплиги. Ахборот бозори, ахборот маркетинги. Ахборот тўплаш. Қарор қабул қилиш учун керакли бўлган ахборот ҳажми. Ахборот етишмаслиги муаммоси. Ахборотга ташналик. Бозорлар учун кураш. Компьютер компанияларининг ана шу соҳадаги рақобатлари. Ахборот банклари. Ахборот массивлари. Ахборот яратиш ва уни қабул қилиш савияси. Ахборотнинг ўзига хос хусусиятлари; унинг беш тури. Информатика. Маълумот тарқатиш. Дезинформация. Дезинформациянинг мақсади. Реинформация. Иккиламчи ахборот. Газета. Журнал. Махсус нашр. Радио. Телевидение. Интернет. Ташвиқот. Тарғибот қилиш. Реклама. Ахборот тизими. Ахборот инқирози. Ахборот таҳлил қилишнинг энг муҳим прин-

циплари. Илмий услубларнинг ахборот таҳлилида қўлланилиши. Ижтимоий фанлар услуби ва кунунларининг ахборот жараёнида ишлатилиши. Ахборот таҳлилида эҳтимоллик назарияси ва математик статистикадан фойдаланиш. Эҳтимоллик ва ноэҳтимоллик, корреляция ва бир-бирига мос келиш, тақсимот ва дисперсия. Ахборот таҳлили жараёнлари ва унинг асосий муаммолари, контент таҳлил. Ахборот таҳлилига оид ҳужжат. Матн. “Контент таҳлил” тушунчасининг мазмуни (семантик, лингвистик, ҳужжатли ва цитата (иктибос) келтириш асосида). Ҳужжатнинг контент таҳлили. Ҳужжатлар ва улар билан ишлаш қондалари. Ҳужжатларнинг шакли, кўриниши ва ҳажми. Сиёсий жиҳатдан олдиндан кўра билиш омиллари (прогноزلаштириш). Прогноزلаштиришнинг шакли. Герменевтика. Прогноزلаштириш – фан сифатида. Прогнознинг вақт билан боғлиқ имкониятлари. Герменевтиканинг асосий тушунчалари, пайдо бўлиши. Ахборотнинг муваққатлиги ва фазовий динамик қиммати. Ахборот — XXI асрнинг асосий бойлиги. Аниқ манбаларга асосланган ахборотни ифодалаш даражаси. Бундай ахборотнинг сўзма-сўз ва ҳар бир рақамга асосланган тизими. Контент чизмаси. Ўз вақтида тайёрланган тезкор ахборот — унинг қиймати ва белгилловчи асосий мезон. Ахборотнинг эскириши. Ахборот таҳлилининг вақт нуқтаи назаридан мос келмаслиги.

7.5.4.5. Шарқ халқаро муносабатлари:

Шарқ мамлакатлари янги даврда; “изоляциялизм” сиёсатининг ижобий ва салбий натижалари; биринчи жаҳон уруши арафасида ва даврида Осиё ва Африка мамлакатларининг халқаро муносабатлари; XX аср бошида Осиё ва Африка давлатларида миллий озодлик ҳаракатининг кўтарилиши ва унинг Шарқдаги сиёсий вазиятнинг ўзгаришига таъсири; “Ёш турклар” инқилоби ва унинг Туркия сиёсатининг ўзгаришига таъсири; Эроннинг ярим мустамлакага айланиши; I ва II жаҳон урушлари оралигидаги даврда Шарқ мамлакатларининг халқаро муносабатлари; миллий озодлик ҳаракатининг мафкураси: сунъятсенизм, гандизм, камализм; диннинг Шарқ давлатларидаги сиёсий жараёнларга таъсири; Ҳиндистонда хинд-мусулмон муносабатлари; Яқин ва Ўрта Шарқда концессияларни қўлга киритиш борасидаги курашлар; Саудия Арабистони ташқи сиёсати; Арабистон яриморлида Англия ва АҚШ ҳамда Англия-Италия рақобати; II жаҳон уруши даврида Шарқ мамлакатларининг халқаро муносабатлари; Япониянинг Пёрл Харборга ҳужуми; Япония Тинч океанида; Ялта конференцияси қарорлари; 1945 йил Потсдам декларацияси; Шарқ мамлакатларининг II жаҳон урушидан кейинги халқаро муносабатлари; Бағдод пакти ва Бандунг конференцияси; Қўшилмаслик ҳаракатининг муаммолари; Мисрда 1952 йил инқилоби; Ж.Носир ва Ғарб давлатлари орасидаги можаролар; Сувайш инқироzi; Яқин Шарқ давлатларининг 1960-2006 йиллардаги халқаро муносабатлари; Яқин Шарқ — АҚШ ва Ғарбий Европа давлатларининг сиёсатида; Яманда 1969 й; инқилоби; Миср ва Саудия Арабистонининг Ямандаги фуқаро урушига жалб этилиши; исломнинг сиёсий фаоллашуви ва унинг Шарқ халқаро муносабатларига таъсири; Жанубий Осиёда халқаро муносабатлар (1960-2006 й;й); Ҳиндистон ва Покистон муносабатлари инқирозининг чуқурлашиши; Ҳинд-Покистон ҳарбий тўқнашувлари; 1966 й. Тошкент декларацияси; Покистонда Яхъёхоннинг ҳокимиятга келиши; Ҳинд-Покистон ҳарбий тўқнашувларининг қайта такрорланиши; Кампучия муаммосини ҳал этиш масалалари; Индонезия, Малайзия, Сингапур, Таиланд ва Филиппинни бирлаштирган АСЕАН; КХДР ва Корея республикалари ташқи сиёсатидаги фарқларнинг хусусиятлари; АҚШнинг Жанубий Кореяга ёрдами масаласи; Марказий Осиё минтақаси — халқаро муносабатларда (1990-2006 й;й;) Марказий Осиё давлатлари — халқаро муносабатларда; миллий онг ва сиёсий фаоллашувнинг кўтарилиши; Марказий Осиёдаги янги миллий давлатлар; Россиянинг янги мустақил давлатлардаги сиёсий ва ҳарбий ўрни: унинг империядан минтақавий гегемонга айланиши; ХХРнинг Марказий Осиёдаги ташқи давлатлар сиёсатининг ўзига хослиги; XXI аср бошида Шарқ халқаро муносабатлари.

7.5.4.6. Иқтисодий дипломатия:

Иқтисодий дипломатиянинг функцияси, тамойили, объект ва субъектлари. Иқтисодий дипломатиянинг янги субъектлари; глобализация шароитида иқтисодий дипломатия ролининг ошиши; иқтисодий дипломатиянинг миллий иқтисодий манфаатларни илгари суриш услуби; ташқи иқтисодий сиёсат вазифаларини иқтисодий дипломатия услублари билан таъминлаш; давлат мустақиллиги ва ҳудудий бутулигини сақлаш, ички ва ташқи таҳдидларга қарши туришда иқтисодий дипломатия самарадорлигини ошириш; ташқи иқтисодий, савдо ва молиявий муносабатларда ҳамда экспорт маҳсулотларини илгари суришда иқтисодий дипломатиянинг ўрни ва роли; жаҳон савдо ташкилоти билан ўзаро ҳамкорликда иқтисодий дипломатиянинг мақсад ва вазифалар; минтакавий ва халқаро инвестиция фаолиятида иқтисодий дипломатиянинг ўрни ва роли; хориждан инвестицияни жалб этишда дипломатик услублар; иқтисодий дипломатия ва энергетик хавфсизлик масалалари; иқтисодий дипломатиянинг давлат сиёсати инструменти сифатида; иқтисодий дипломатиянинг асосий тенденциялари ва хусусиятлари; ташқи иқтисодий алоқалар соҳасида давлат сиёсатини қўллаб-қувватлашнинг асосий йўналишлари; миллий иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилишда иқтисодий дипломатиянинг дипломатик услублари.

7.5.5. Танлов фанлари

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанлари рўйхати ва уларнинг дастурлари ОТМ Кенгаши томонидан белгиланиб, талабалар уларнинг ичидан қизиқини ва мойилликларига мос келадиганларини танлаб ўқийдилар.

7.5.6. Малака амалиёти**Касбий амалиёт:**

Ташкилотнинг ходимларига бириктирилган ҳолда зарур ҳужжатлар билан танишини, ташкилотдан бириктирилган раҳбар назоратида турли ҳужжатларни тўлдирини кўникмасига эга бўлиш, баённомаларнинг ёзилиши ва уларнинг қарорлари билан танишиш ҳамда уларнинг амалга татбиқ қилинишини билиши лозим.

Педагогик амалиёт:

Умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида ўтказилади ва унда талабалар олий таълим муассасасида олган назарий билимларини ҳаётга татбиқ этиш кўникмаларини ҳосил қиладилар.

Талабалар таълим муассасасида малакали ўқитувчиларининг 20-25 та дарсига (пассив амалиёт) қатнашган ҳолда дарсни ташкил этиш кўникмасига эга бўлиши керак.

Талабалар таълим муассасасида педагог раҳбар назорати остида 8 та синов дарсини амалда мавжуд бўлган дастурга биноан маъруза ва амалий машғулот материаллари асосида мавзу бўйича дарс (актив амалиёт) олиб бориши лозим. Амалиёт раҳбари назорати остида ўқувчилар орасида 2-3 та тарбиявий аҳамиятга эга бўлган тадбирларни ишлаб чиқиш ва ўтказиш кўникмасига эга бўлиши керак.

Таълим муассасаси ўқув ҳужжатлари билан танишиб чиқиши лозим.

7.5.7. Битирув иши

Битирув ишлари мавзуси олий таълим муассасасининг мутахассис чиқарувчи кафедралари томонидан кадрлар буюртмачилари талаблари ҳамда фан, техника ва технологияларда эришилган замонавий ютуқларни ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Битирув ишларининг мавзуси илмий-тадқиқий йўналишда бўлиши мумкин.

Битирув иши топшириги одатга кўра, талабага учинчи (тўртинчи) курсни тамомлагандан кейин берилади. Иш умумкасбий ва махсус фанларни ўзлаштирганлик даражаси бўйича тўртинчи (бешинчи) курс давомида, шунингдек, унинг бажарилиши учун ушбу стандарт томонидан ажратилган вақт давомида бажарилади.

8. Бакалаврият таълим дастурларини ўзлаштириш бўйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар

8.1. Бакалавриятнинг таълим дастурлари ўзлаштирилишига белгиланган умумий талаблар

8.1.1. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ республика ижтимоий, маънавий-маърифий соҳа тармоқлари, бошқарув ва хўжалик юритиш субъектлари учун фундаментал, айниқса, юқори ва инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларга эга бўлган кадрлар эҳтиёжини ҳисобга олиши керак.

ОТМ таълим дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгиланган турини лозим.

8.1.2. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ томонидан битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий ўзаро таъсир, ўз-ўзини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) шакллантиришдаги имкониятлари аниқланган бўлиши керак. ОТМ ўзининг ижтимоий-маданий муҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур бўлган шароитларни яратишга масъул.

ОТМ ўқув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тўғаракларда, талабаларнинг илмий жамиятларида иштирокига кўмаклашиши лозим.

8.1.3. Ўқув жараёнининг машғулотларини ташкил этишда фаол ва интерфаол (компьютер стимуляторлари, ишбилармонлар ўйини, муайян вазиятларни кўриб чиқиш ва ҳ.к.) шакллари ўтказишни, талабаларнинг касбий кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жаҳон педагогик амалиётида қўлланиладиган замонавий педагогик технологиялар, ўқитишнинг самарали стратегиялари, методлари ва услубларини кенг қўллашни назарда тутиши керак.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талаба контингент хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 20 фоизи мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши лозим.

8.1.4. Талабалар ўқув юкларининг максимал ҳажми таълим дастури ва таълим дастурига ОТМ томонидан қўшимча белгиланадиган факультатив фанларни ўзлаштириш бўйича аудитория ва аудиториядан ташқари (мустақил) таълим билан биргаликда ҳафтага 54 академик соатдан ошмаслиги керак.

8.1.5. ОТМ талабалар учун ўқиш дастурини, бўлиши мумкин бўлган индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқишни инobatга олган ҳолда, шакллантиришда реал иштирок этиш имкониятини таъминлашга масъул.

8.1.6. Ўқув дастурини шакллантиришда ОТМ талабаларни уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништириши, талабалар учун танлов фан (модул, курс)лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

8.1.7. Талабаларда билим, амалий малака ва кўникмаларни тўлиқ шакллантириш учун ОТМ таълим дастури ўқув фанлари (модуллари) бўйича лаборатория ишлари ва амалий машғулотларни қамраб олиши керак.

8.2. Таълим дастурларининг татбиқ этилиши

5120700 – *Жаҳон сиёсати* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури аккредитацияланган олий таълим муассасаларида ривожланаётган таълим технологияларидан, ахборот-коммуникация технологияларидан ва таълимнинг замонавий техника воситаларидан фойдаланиб тайёрлашда амалга оширилади.

Хорижий тилларни талабалар томонидан ўзлаштирилишига ҳамда педагоглар томонидан ўқитилишига эътибор устувор бўлмоғи ва шароит яратилиши лозим.

Малака амалиёти замонавий корхоналарда, ташкилотларда ва ИТИларда ўтказилади, улар талабаларни амалиёт дастурларида кўзда тутилган иш жойлари билан таъминлашлари керак.

Ўқиш даврида талаба камида иккита Давлат аттестацияларини (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий ва чет тили фанларидан) топширади ва битирув ишини ҳимоя қилади. Давлат аттестацияси мос интеграллашган курслар бўйича ўқув жараёни тугаллангандан кейин топширилади.

8.3. Малака амалиётларини ташкил этиш талаблари

Амалиётлар бакалаврият таълим дастурининг мажбурий қисми ҳисобланади. Амалиётлар ўқув ёки ўқув-ишлаб чиқариш машғулоти кўринишида бўлиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёргарланганлигига бевосита йўналтирилган бўлади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – ўқув-танишув билан боғлиқ малака амалиёти ва педагогик амалиётларни ўз ичига олади.

Ўқишнинг иккинчи босқичида ўқув-танишув амалиёти ўтказилади, мақсад – ўқиётганларни олий таълим муассасаси, ЎзР ФАнинг илмий-тадқиқот институтлари ва бошқа давлат ва нодавлат илмий муассасаларининг мавзулари ва уларда илмий-тадқиқотларни ташкил қилиш ҳамда талабаларни мос йўналишдаги муассасаларга ишга жойлаштириш имкониятлари билан таништирилади. Амалиёт натижаси ва ҳисоботи баҳолаш мезонлари асосида баҳоланади.

Малака амалиёти ва педагогик амалиёт алоҳида ишлаб чиқилган амалиёт дастурлари асосида таълим муассасаларида, замонавий корхоналар, ташкилотлар ва ИТИларда ўтказилади. Шунингдек, амалиёт даврида ихтисослик фанларидан ҳам амалий машғулотлар ўтказилиши назарда тутилади.

Талабанинг илмий-тадқиқот иши амалиётнинг бир бўлагини ташкил қилиши мумкин. Илмий-тадқиқот иши битирувчиларда касбий компетенцияларни шакллантириш ва мустақамлашга кўмаклашади. У битирувчини 8 (10) семестрда кафедранинг илмий ишида албатта иштирок этишини, курс ишларини касбий (махсус) циклнинг базавий фанлари мавзуси бўйича бажарилиши ва ҳимоя қилинишини, талабаларнинг талабалар илмий жамияти йўналиши бўйича илмий ишда иштирок этишини ва битирув ишини кафедранинг илмий мавзуси бўйича бажарилишини назарда тутати.

Талабалар илмий-тадқиқот ишининг ташкил қилиниши қуйидагилар билан таъминланиши керак:

- курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳақида ўқиётганларни ўз вақтида хабардор қилиш;
- чиқарувчи факультет (кафедра)нинг илмий мавзуси бўйича илмий-тадқиқот ишларини бажариши учун лабораторияларда ўқиётганларни иш жойи билан таъминлаш;
- олий таълим муассасасининг ахборот ресурс марказида мустақил илмий-тадқиқот ишни олиб бориш имкониятини тақдим этиш;
- талабалар илмий жамиятининг конференцияларини ташкил қилиш;
- талабалар илмий конференцияси ғолибларига мамлакатнинг бошқа олий ўқув юртларига маърузалар билан чиқиш имкониятларини тақдим этиш.

8.4. Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш бўйича талаблар

Бакалаврият таълим дастурини амалга оширишда ўқитилаётган фан бўйича таянч маълумотга эга бўлган, билим, малака ва кўникмага эга бўлган юқори малакали ўқитувчилар, фан номзоди ва доцентлар, фан доктори ва профессорлар, шунингдек тажрибага эга бўлган юқори малакали мутахассис ва амалиётчилар жалб этилиши керак.

Бакалаврият ўқув жараёнини ташкил этишда илмий-педагогик, илмий ёки илмий-методик фаолият билан шуғулланаётган кадрлар билан узлуксиз таъминланиши керак.

Таълим жараёнига амалдаги тегишли тармоқ ташкилотлари, корхоналари ва муассасаларининг раҳбарлари ва етакчи мутахассислари ўқитувчиликка жалб этилиши мумкин.

Бакалаврият таълим дастурини амалга оширишга жалб этиладиган профессор-ўқитувчилар ҳар 3 йилда малакаларини ошириб боришлари лозим.

8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари

Таълим дастури таълим дастурининг ҳамма ўқув курслари, фанлари (модуллари) бўйича ўқув-методик ҳужжатлар ва материаллар билан таъминланиши керак.

Таълим дастурининг амалга оширилиши ҳар бир ўқиётган таълим дастуридаги фан (модул)ларнинг тўлиқ рўйхати бўйича шаклланадиган маълумотлар базаси ва АРМ фондидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланиши керак.

Таълим дастури бўйича ҳар бир ўқиётган ўрнатилган меъёрларга мос равишда таълим дастурига кирувчи касбий циклнинг ҳар бир фани бўйича ўқув ва ўқув-методик чоп этилган ёки электрон нашрлар билан таъминланиши керак.

АРМнинг асосий адабиёт фонди охириги 10 йилда (гуманитар, ижтимоий ва иктисодий циклнинг базавий фанлари учун – охириги 5 йилда) чоп этилган ҳамма циклларнинг базавий қисми фанлари бўйича ўқув адабиётининг чоп этилган ёки электрон нашрлари билан тўлдирилган бўлиши керак.

Ўқув адабиётидан ташқари қўшимча адабиёт фонди расмий маълумотнома-библиографик ва даврий нашрларни ўз ичига олиши керак.

Таълим дастурини тўлиқ амалга ошириш учун ОТМнинг АРМда таълим йўналишининг ўқув режасида келтирилган фанлар бўйича яратилган адабиётлар, ўқув-методик қўлланмалар (камида ҳар 6 нафар талабага 1 та адабиёт) бўлиши лозим.

Мамлакатимиздаги ва чет элдаги олий таълим муассасалари, корхоналари ва ташкилотлари билан оператив равишда ахборот алмашиш, замонавий касбий маълумотлар базалари, ахборотлар ва кидирув тизимларидан фойдаланиш имконияти билан таъминланган бўлиши керак.

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши бўйича бакалаврни тайёрлаш жараёнида асосан қуйидаги педагогик технологиялар ва ўқитиш методларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ:

- ўқитишнинг интерфаол методи;
- муаммоли ўқитиш технологияси;
- ўйинли технологиялар;
- танкидий фикрлаш ривожланишининг педагогик стратегиялари;
- шахсий йўналганлик асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқув жараёнини самарали бошқариш ва ташкил қилиш асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқитишни дифференциациялаш;
- ўқитишни индивидуаллаштириш технологияси;
- дастурий ўқитиш технологияси;
- ўқитишнинг комплекс методлари (лойихавий метод, тармоқли режалаштириш методи, ақлий ҳужум, ассоциограммалар методи ва ҳ.к.)

8.6. Ўқув жараёнининг моддий-техника базаси бўйича талаблар

Бакалавр тайёрлашнинг таълим дастурини амалга оширувчи ОТМ ўқув дастурида назарда тутилган маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулотлари ҳамда курс иши (лойихаси), амалий ва илмий-тадқиқот ишларини бажариш учун санитария-гигиена, ёнғинга қарши қондалар ва меъёрларга мос келадиган моддий-техника базасига эга бўлиши керак.

Бакалавр таълим дастурини амалга ошириш учун ОТМнинг минимал зарур бўлган моддий-техник базаси:

- маъруза (поток ёки гуруҳлар) аудиториялари билан;
- семинар ва амалий машғулотлари учун аудиториялар билан;
- илмий-тадқиқот ишини ўтказиш учун лабораториялар билан;
- ўқув машғулотларида кўргазмали материалларни намойиш қилиш учун турли хил аппаратуралар билан;
- амалий машғулотлар ва лаборатория ишларини ўтказиш учун ўқув дастурига мос асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан;
- илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш учун зарур лаборатория жиҳозлари билан;
- интернет тармоғидан фойдаланиш унун глобал тармоққа уланган компьютер синфлари билан;
- семинар машғулотларини ўтказиш ҳамда чет тилини ўрганиш бўйича лингафон синфлари билан таъминланган бўлиши лозим.

9. Бакалавр тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасалари фаолиятини баҳолаш

9.1. Бакалаврият йўналишлари бўйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат ОТМ томонидан амалга оширилади. Ички назорат олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланган назоратнинг рейтинг тизими тўғрисидаги Низом асосида ўтказилади;

якуний давлат назорати давлат таълим стандартига мувофиқ фанлар бўйича якуний давлат аттестацияси ва бакалавр битирув малакавий иши ҳимоясини ўз ичига олади;

давлат-жамоат назорати олий таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда ўтказилади;

ташқи назорат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Тайёрланган кадрлар сифатини баҳолаш кадрлар истеъмолчилари томонидан уларнинг меҳнат фаолияти жараёнида амалга оширилади.

9.2. Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 10 февралдаги 21-сонли қарори билан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан ўтказиш тартиби тўғрисида Низом»га мувофиқ тартибга солинади.

9.3. ОТМ томонидан талабалар компетентлигини баҳолаш ва назорат қилиш тизими уларнинг бўлажак касбий фаолиятига максимал яқин бўлиши учун шароитлар яратилиши керак. Бунинг учун муайян фан ўқитувчиларидан ташқари ташқи экспертлар сифатида иш берувчилар, турдош фанлардан дарс берувчилар ва бошқалар бу жараёнга фаол жалб этилиши лозим.

9.4. Яқуний давлат аттестацияси бакалавр битирув иши ҳимоясини ўз ичига олади.

Битирув ишининг мазмуни, ҳажми ва тузилмасига бўлган талаблар битирувчиларнинг яқуний давлат аттестацияси ўтказиш ҳақидаги Низом асосида белгиланади.

9.5. Олий таълим муассасаси:

- ушбу стандартдаги талабларга риоя қилиниши;
- профессор-ўқитувчилар таркиби ва ўқув-ёрдамчи ходимлар малакавий талабларга тўла мос келиши;
- ҳар бир фан дастурида назарда тутилган ўқув-методик адабиётлар, ўқув-услубий мажмуалар, шунингдек, мустақил таълим ва мустақил тайёргарлик учун материаллар билан таъминланганлиги;
- ўқув жараёнининг моддий-техникавий таъминланганлиги учун тўла масъулдир.

10. Эслатма

10.1. Олий таълим муассасасига:

– ушбу стандартда назарда тутилган минимал мазмуни таъминлаган ҳолда талабанинг ҳафталик максимал юкламасини оширмасдан ўқув материални ўзлаштиришга ажратилган соатлар ҳажмини ўқув фанлари блоклари учун 5 % оралигида, блокга кирувчи ўқув фанлари учун 10 % оралигида ўзгартириш;

– ўқув фанлари мазмунига фан, техника ва технологияларнинг ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўзгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади.

Талабанинг битирув иши мавзуси ОТМ буйруғи билан расмийлаштирилади.

10.2. Курс ишлари муайян ўқув фаолиятининг бир тури сифатида кўрилади ва ушбу ўқув фанини ўзлаштириш учун ажратилган соатлар чегарасида бажарилади.

10.3. ДТСни билиш профессор-ўқитувчилар таркибини танлов асосида саралаш шартларидан бири ҳисобланади.

10.4. 5120700 – *Жаҳон сиёсати* таълим йўналиши ўқув режаси ҳафталик аудитория ўқув юкламаси – 32 (34) соат бўлган структура асосида ишлаб чиқилади.

11. Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати

11.1. ДТС ўрнатилган тартибда тасдиқланиб, «Ўзстандарт» агентлигида давлат рўйхатидан ўтгандан кейин амал қилиш муддати – камида 5 йил.

11.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш, такомиллаштириш ва жорий этиш тўғрисида янги тартиб-қоидалар қабул қилинса ДТСнинг амал қилиш муддати ўзгариши мумкин.

**5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши бўйича
таълим дастурининг тузилиши**

Т.р.	Ўқув фанлари блоклари, фаолият турларининг номлари	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда	
		4 йиллик	5 йиллик
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар	1704	2085
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	800	800
2.01	Олий математика асослари	96	96
2.02	Информатика ва ахборот технологиялари	256	256
2.03	Математик моделлаштириш	64	64
2.04	Жаҳон иқтисодий географияси ва экология	192	192
2.05	Илмий тадқиқот асослари	128	128
2.06	Тизимли таҳлилга кириш	64	64
3.00	Умумқасбий фанлар	3665	4827
3.01	Жаҳон сиёсати	192	192
3.02	Халқаро муносабатлар тарихи	128	128
3.03	Халқаро муносабатлар назарияси	128	128
3.04	Ҳозирги замон дипломатияси ва тарихи	128	128
3.05	Дипломатик протокол ва этикет	128	128
3.06	Дипломатик ва консуллик хизмати	128	128
3.07	Ўзбекистоннинг энг янги тарихи	135	135
3.08	Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсати	128	128
3.09	Халқаро ҳуқуқ	192	192
3.10	Асосий чет тили	1476	1803
3.11	Иккинчи чет тили	-	1225
3.12	Минтақашунослик	128	128
3.13	Конфликтология	128	128
3.14	Геосиёсат	128	128
3.15	Қиёсий сиёсий тизимлар	128	128
3.16	Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти	135	-
3.17	Танлов фанлари	255	-
4.00	Ихтисослик фанлари	725	908
4.01	Сиёсий технологиялар	128	128
4.02	Халқаро хавфсизлик	128	128
4.03	Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти	-	135
4.04	Халқаро муносабатларда таҳлил	128	128
4.05	Шарқ халқаро муносабатлари	128	128
4.06	Иқтисодий дипломатия	128	128
4.07	Танлов фанлари	85	133
5.00	Қўшимча фанлар	450	668
	Жами	7344	9288
	Малака амалиёти	756	1080
	Битирув иши	270	324
	Аттестация	1026	1296
	Жами	2052	2592
	ҲАММАСИ:	9396	11988

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651.1/7

Гуруҳ Т55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

Жаҳон сиёсати; сиёсий башорат; сиёсий таҳлил; умумбашарий муаммолар; сиёсий имидж; лоббизм; сиёсий тизимлар; конфликтология; сиёсий можаролар; можаролар динамикаси; этно-миллий можаролар; чегаралар ошкоралиги; трансчегаравий жараёнлар; кўпқутбли ва бирқутбли дунё; жаҳоннинг кўпқутбли ва бирқутблилиги моделлари; жаҳоннинг янги модели шаклланиши сценарийси; хаос назарияси; жаҳоннинг "тўрлик" модели; демография; миграция; геосиёсат; халқаро муносабатлар; дипломатия тарихи; ташқи сиёсат субъектлари; дипломатик хизмат; дипломатик протокол ва этикет; ташқи ишлар идоралари; дипломатик ваколатхоналар; дипломатик протокол меъёри; музокаралар; дипломатик музокаралар; халқаро низолар ва музокаралар; дипломатик воситачилик; музокара стратегияси ва тактикаси; дипломатик ва консуллик хизмати; халқаро ҳуқуқ; халқаро ҳуқуқ нормалари; халқаро ҳуқуқ субъектлари; ҳуқуқий ворислик; халқаро шартномалар ҳуқуқи; халқаро ташкилотлар ҳуқуқи; халқаро конференциялар ҳуқуқи; халқаро низоларни тинч ҳал этиш; халқаро хавфсизлик ҳуқуқи; халқаро гуманитар ҳуқуқ; халқаро жиноят ҳуқуқи; атроф-муҳитни муҳофаза қилиш халқаро ҳуқуқи; халқаро денгиз ҳуқуқи; халқаро ҳаво ҳуқуқи; халқаро космик ҳуқуқ; халқаро информацион ҳуқуқ; дипломатик ва консуллик ҳуқуқи; дипломатик дахлсизлик ва имтиёзлар; халқаро гуманитар ҳуқуқ; Гаага конференцияси; Женева конференцияси; комбатантлар; нокомбатантлар; халқаро терроризм, ахборот таҳлили.

ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази

Директор [Signature] Б.Х. Рахимов

2014 йил « 7 » февраль

М.Ў.

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети

Ректор [Signature] Н.Х. Жумаев

2014 йил « 6 » февраль

М.Ў.

Тошкент давлат шарқшунослик институти

Ректор [Signature] А.М. Маннонов

2014 йил « 6 » февраль

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги

Вазир ўринбосари [Signature] А.К. Ходжаев

2014 йил « 12 » февраль

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Стратегик ва минтақалараро таълиқотлар институти

Директор ўринбосари [Signature] Ж.Х. Исматуллаев

2014 йил « 10 » февраль

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Абу Райҳон Беруний номи Шарқшунослик институти

Директор [Signature] Б. Абдухалимов

2014 йил « 6 » февраль

М.Ў.

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
KAZORATINI KUVVATLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

Ижодий гуруҳ ҳамраислари ва аъзолари
Ижодий гуруҳ ҳамраислари ва ўринбосарлари

Ижодий гуруҳ ҳамраислари	Ш.Раҳманов	ЖИДУ ўқув ишлари бўйича проректори	
	Қ. Ҳақбердиев	ТошДШИ ўқув ишлари бўйича проректори	
Ижодий гуруҳ раиси ўринбосарлари	О.Шералиев	ЖИДУ Халқаро муносабатлар факультети декани	
	Ш. Ёвқочев	ТошДШИ Жаҳон сиёсати кафедраси мудири	

Ижодий гуруҳ аъзолари

Т/р	Ўқув фан (курси) ларининг номи	Таянч ОТМдан		Турлош ОТМдан, асосий кадрлар истеъмоличиларидан	
		Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо	Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо
3.00	Мутахассислик фанлари	с.ф.н., доц. в.ф. Соппов З.С.		катта ўқитувчи Мустанова Х.И.	
3.01	Жаҳон сиёсати	т.ф.н., доц. Турсунова Р.Ю.		т.ф.н. Алимова Р.Р.	
3.02	Ўзбекистоннинг энг янги тарихи	т.ф.д., проф. Фармонов Р.Ф.		т.ф.д., проф. Каримова Н.Э.	
3.03	Халқаро муносабатлар тарихи	с.ф.н., доц. Хасанов У.А.		катта ўқитувчи Мустанова Х.И.	
3.04	Халқаро муносабатлар назарияси	т.ф.н. Зиямов Н.Ш.		т.ф.д., проф. Каримова Н.Э.	
3.05	Ҳозирги замон дипломатияси ва тарихи	катта ўқитувчи Расулов А.Г.		катта ўқитувчи Мирқасимов С.М.	
3.06	Дипломатик протокол ва этикет	катта ўқитувчи Расулов А.Г.		Ј.Д., доц. Очилов Б.Э.	
3.07	Дипломатик ва консуллик хизмати	с.ф.н. Джураева Г.М.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	
3.08	Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсати	ю.ф.н. Мўминов А.Р.		Ј.Д., доц. Очилов Б.Э.	
3.09	Халқаро ҳуқуқ	с.ф.н. Табак Г.А.		т.ф.д., проф. Каримова Н.Э.	
3.10	Асосий чет тили	с.ф.н. Табак Г.А.		т.ф.д., проф. Каримова Н.Э.	
3.11	Иккинчи чет тили	с.ф.н. Табак Г.А.		т.ф.д., проф. Каримова Н.Э.	
3.12	Минтақашунослик	с.ф.д., проф. Тўлаганова Н.У.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	
3.13	Конфликтология	с.ф.н., доц. Зарипова З.А.		катта ўқитувчи Мустанова Х.И.	
3.14	Геосиёсат	с.ф.н., доц. Хасанов У.А.		катта ўқитувчи Мустанова Х.И.	
3.15	Қиёсий сиёсий тизимлар	с.ф.н., доц. Муминова Г.М.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	
3.16	Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти	с.ф.н., доц. Муминова Н.Я.		Ј.Д., доц. Очилов Б.Э.	
4.00	Ихтисослик фанлари				
4.01	Сиёсий технологиялар	с.ф.н., доц. Муминова Н.Я.		с.ф.д., проф. Ёвқочев Ш.А.	
4.02	Халқаро хавфсизлик	катта ўқитувчи Худайкулов А.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	
4.03	Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти	с.ф.н., доц. Муминова Н.Я.		Ј.Д., доц. Очилов Б.Э.	
4.04	Халқаро муносабатларда таҳлил	с.ф.д., проф. Тўлаганова Н.У.		с.ф.д., проф. Ёвқочев Ш.А.	
4.05	Шарқ халқаро муносабатлари	с.ф.н., доц. Хўжанов Б.А.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	
4.06	Иктисодий дипломатия	и.ф.д., доц. Мавланов И.Р.		с.ф.н., доц. Мухаммадсиддиқов Н.Н.	

5120700 – *Жаҳон сийёсати* бакалаврият таълим йўналишининг
давлат таълим стандарти

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
хузуридаги Давлат тест марказида
экспертизадан ўтказилди

Директор

Б.М.Неманлов

201_ йил « 3 » _____

Эксперт гуруҳи аъзолари:

Ф.И.Ш.	Лавозими	Имзо
Атанязов Б.	ДТМ бош эксперти	<i>Б.Атанязов</i>

ЎЗСТАНДАРТ АГЕНТЛИГА
СТАНДАРТЛАШТИРИШ, ДАВЛАТ
НАЗОРАТИНИ МУВОФИQLАШТИРИШ ВА
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ
ЖУРИЙ ЕТИШ БОШҚАРМАСИ

**ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС, КАСБ-ХУНАР ТАЪЛИМИ ЙЎНАЛИШЛАРИ БЎЙИЧА
МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ**

**“Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар” ўқув-услубий бирлашмаси йнгилиши
БАЁННОМАСИ**

Тошкент ш.

13.01.2014 йил

Қатнашдилар: А. Маннонов – ТДШИ ректори, ф.ф.д., профессор, “Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар” ўқув-услубий бирлашмаси раиси, Ш.Сирожиiddинов – бирлашманинг олий таълим тизими бўйича раис ўринбосари, ф.ф.д., профессор, Қ.Ҳақбердиев – ТДШИ ўқув ишлари бўйича проректори, и.ф.н., доцент, С.Умарова – ТДШИ ЎУБ бошлиғи, Д.Толипов – ЎзМУ ЎМБ бошлиғи, Г.Маҳкамова – ЎзДЖТУ, п.ф.д., доцент, М.Исҳоқов – ТДШИ, тарих ф.д., профессор, Қ.Омонов – ТДШИ факультет декани, ф.ф.н., доцент, Алимова Холида – ТДШИ Эрон-афгон филологияси кафедраси мудири, ф.ф.н., Қ.Содиқов – ТДШИ Мумтоз филология кафедраси мудири, ф.ф.д., профессор, Ш.Ёвқочев – ТДШИ Жаҳон сиёсати кафедраси мудири, с.ф.д., профессор, У.Идиоров – ТДШИ ЎзДЖҚНА кафедраси мудири, сиёс.ф.д., профессор, Ҳамидов Х. – ТДШИ Таржима назарияси ва амалиёти кафедраси мудири, Пўлатова Д. – ТДШИ Фалсафа кафедраси мудири, ф.ф.н., доцент, Исмоилова Ю. – ТДШИ Хорижий мамлакатлар тарихи кафедраси мудири, т.ф.н., доцент ва бошқалар.

Кун тартиби:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйруғи ижросини таъминлаш мақсадида Тошкент давлат шарқишунослик институти профессор-ўқитувчилари томонидан тайёрланган қуйидаги бакалаврият таълим йўналишлари Давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари муҳокамаси:

1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича);
 2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (мумтоз тиллар бўйича);
 3. 5120200 – Таржима назарияси ва амалиёти (шарқ тиллари бўйича);
 4. 5120300 – Тарих (Хорижий мамлакатлар бўйича);
 5. 5120300 – Тарих (Марказий Осиё минтақаси бўйича);
 6. 5120700 – Жаҳон сиёсати;
 7. 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатлари);
 8. 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Хитой ва Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатлари);
 9. 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Узоқ Шарқ мамлакатлари);
 10. 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (МДХ мамлакатлари).
2. Турли масалалар.

ЭШИТИЛДИ:

Қ.Ҳақбердиев - ТошДШИ ўқув ишлари бўйича проректори, и.ф.н., доцент. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил 25 январдаги “Таянч олий таълим муассасалари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги 32 – сонли буйруғи асосида институтда ишчи гуруҳ тузилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, институт таянч этиб белгиланган 10 та таълим йўналишлари ҳамда Таржима назарияси ва амалиёти (шарқ тиллари бўйича) магистратура мутахассислигининг ДТСлари ва ўқув режалари (соати кўрсатилган ҳолда 1 нусхадан, “+” ҳолатда 1 нусхадан) ишлаб чиқилди. Уларга тегишли ташкилотлар мутахассисларидан тақризлар олинди. Кадрлар истеъмолчилари ва турдош олий таълим муассасалари билан келишув мажлиси ўтказилиб, баённома ёзилиб, тасдиқланди. Хорижий тажрибалар тўғрисида маълумотлар илова қилинди.

Сизлардан тайёрланган 10 та таълим йўналишларининг ДТСлари ва ўқув режаларини муҳокама қилиб, ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдиришларингизни сўрайман.

СЎЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. **Профессор Қ.Содиқов** – ТДШИ профессор-ўқитувчилари таркибидан ташкил этилган ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган ДТС ва ЎР қўйилган талабларни ўзида тўлиғича акс эттирган ва меъёр талабларига тўлиқ жавоб беради. Улар олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига мос равишда республикамизда олиб борилаётган ислохотлардан келиб чиқиб, халқ

хўжалигида замонавий инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларни бажаришга мўлжалланган. ДТСларда мамлакатимизда сўнгги йилларда чет тилини ўқитиш борасида олиб борилаётган давлат сиёсати билан боғлиқ ўзгариш ва ислохотлар ҳамда талаблар ҳам эътиборга олинди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабридаги ПҚ-1875-сонли “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори ҳамда унинг асосида яратилган “Хорижий тиллар бўйича ўқув фаиларидан ўқувчиларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган мажбурий Талаблар”да белгиланган вазифалар ҳам ДТСларда ўз аксини топди. Ишлаб чиқилган барча ДТСлари ва ўқув режаларини маъқуллайман ва тасдиқлаш учун тавсия этаман.

2. Бирлашма аъзоларидан: С.Умарова, Д.Толинов, М.Исҳоқов, У.Идиров, Ш.Ёвқочев, Қ.Омоновлар ҳам сўзга чиқиб, ТошДШИ профессор-ўқитувчилари томонидан яратилган ДТС ва ўқув режалари борасида ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар ҳамда ишлаб чиқилган ДТСлари ҳамда ўқув режалари замонавий талаблар асосида ёзиб тайёрланган, уларда мутахассисликларнинг тегишли соҳаларида амалга оширилаётган ислохотлар инobatта олинган, деб таъкидлашди ҳамда ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этдилар.

3. Бирлашма раиси А.Маннонов – Тошкент давлат шарқшунослик институти профессор-ўқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари ДТСлари ҳамда ўқув режалари олий таълим талаблари асосида тузилган, уларда республикаимизда рўй бераётган иқтисодий ислохотлар тўлиғича ўз аксини топган, деб ўйлайман.

Шунинг учун, муҳокамага қўйилган ДТСлари ҳамда ўқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этиш керак, деб ҳисоблайман.

Йиғилиш аъзоларининг билдирган фикр ва мулоҳазаларини эътиборга олиб “Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар” ўқув-услубий бирлашмаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. ТошДШИда ташкил этилган ижодий ишчи гуруҳлар томонидан ишлаб чиқилган 10 та таълим йўналишлари ҳамда Таржима назарияси ва амалиёти (шарқ тиллари бўйича) магистратура мутахассислигининг ДТСлари ҳамда ўқув режалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343 – сонли қарори меъёрлари ва Вазирлик томонидан тасдиқланган тамойиллар асосида ишлаб чиқилганлиги инobatта олинсин.

2. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларининг лойиҳаларини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий тадқиқот институтларида экспертизадан ўтказилиб, улар томонидан фанлар таркиби ва мазмуни, маъруза, амалий ва семинар машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлигида узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига риоя қилиш бўйича берилган таклиф ва талаблари инobatта олинганлиги таъкидлансин. (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилсин ва ДТСларига илова этилсин).

3. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши учун Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаш муҳокамасига тақдим этилсин.

“Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар”
ўқув-услубий бирлашмаси раиси

Котиба:

А. МАННОНОВ

С.УМАРОВА

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил 25 январдаги “Таянч олий таълим муассасалари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги 32 – сонли буйруғига биноан Тошкент давлат шарқшунослик институтида ишлаб чиқилган
Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларининг турдош ОТМлари билан
КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш.

10 февраль 2014 йил

Қатнашдилар: А. Маннонов – ТошДШИ ректори, Қ.Ҳақбердиев – ТошДШИ ўқув ишлари бўйича проректори, С.Умарова – ТошДШИ ЎУБ бошлиғи, Қ.Содиқов – Мумтоз филология кафедраси mudiri, У.Муҳибова – ТошДШИ Хорижий шарқ мамлакатлари адабиёти кафедраси mudiri, Х.Алимова – Эрон-афгон филологияси кафедраси mudiri, Ш.Ёвқочев – ТошДШИ Жаҳон сиёсати кафедраси mudiri, Х.Файзиев – ТошДШИ Марказий Осиё халқлари тарихи кафедраси mudiri, Ю.Исмоилова – ТошДШИ Хорижий мамлакатлар тарихи кафедраси mudiri, Ш.Эрмаматов – ТошДШИ Яқин ва Ўрта шарқ мамлакатлари иқтисодиёти ва мамлакатшунослиги кафедраси mudiri, Ў.Ёриев – ЎзДЖТУ ўқув услубий бошқарма бошлиғи, Ҳ.Дадабоев – ЎзМУ Умумий тилшунослик ва компьютер лингвистикаси кафедраси mudiri, З.Исломов – ТИУ Диний тадқиқотлар ва маънавий мерос бўйича проректор, Исломунослик илмий тадқиқот маркази директори, Э.Нуритдинов – ТДПУ Хорижий мамлакатлар тарихи кафедраси профессори, А.Тилавов – ЎзМУ “Ўзбек мумтоз адабиёти” кафедраси доценти, О.Р.Шералиев – ЖИДУ Халқаро муносабатлар факультети декани, З.Содиқов – ТИУ ХИМ кафедраси mudiri, и.ф.н., доцент, А.Салиев – ЎзМУ Иқтисодий география ва ижтимоий демография кафедраси профессори.

КУН ТАРТИБИ:

Тошкент давлат шарқшунослик институти томонидан тайёрланган қуйидаги бакалаврият таълим йўналишлари Давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари муҳокамаси:

- 1.5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича);
- 2.5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (мумтоз тиллар бўйича);
- 3.5120200 – Таржима назарияси ва амалиёти (шарқ тиллари бўйича);
- 4.5120300 – Тарих (Хорижий мамлакатлар бўйича);
- 5.5120300 – Тарих (Марказий Осиё минтақаси бўйича);
- 6.5120700 – Жаҳон сиёсати;
- 7.5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатлари);
- 8.5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Хитой ва Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатлари);
- 9.5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (Узоқ Шарқ мамлакатлари);
10. 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (МДХ мамлакатлари);

А. МАННОНОВ – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил 25 январдаги “Таянч олий таълим муассасалари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги 32 – сонли буйруғига биноан ОЎМКХТР марказига турдош ОТМлар билан ҳамкорликда бакалаврият таълим йўналишларининг такомиллаштирилган Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларини яратиш вазифаси юклатилди. Тошкент давлат шарқшунослик институтига 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (шарқ тиллари бўйича); 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (мумтоз тиллар бўйича); 5120200 – Таржима назарияси ва амалиёти (шарқ тиллари бўйича); 5120300 – Тарих (Хорижий мамлакатлар ва минтақалар); 5120300 – Тарих (Марказий Осиё минтақаси бўйича); 5120700 – Жаҳон сиёсати; 5231000 – Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (мамлакатлар ва минтақалар бўйича) таълим йўналишлари Давлат таълим стандарти ва ўқув режаларини тайёрлаш топширилган эди. Шу жараён ҳақида проректор Қ.Ҳақбердиев ахборотини тингласак.

Қ.ҲАҚБЕРДИЕВ – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил 25 январдаги “Таянч олий таълим муассасалари рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги 32 – сонли буйруғи асосида институтнинг мутахассис тайёрловчи кафедралари mudirlари, етакчи профессор-ўқитувчиларини жалб қилган ҳолда ишчи гуруҳ ташкил этилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, институт таянч этиб белгиланган 10 та бакалаврият таълим йўналишларининг ДТСлари ва ўқув режалари ишлаб чиқилди. Мазкур ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан кўйилган талаблар имкон қадар инobatга олинди. ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий ва семинар машғулотларига

ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддатларини тўғри шакллантиришга ҳаракат қилинди.

Ў. ЁРИЕВ – Биз ТошДШИ томонидан яратилган ДТСлари ва ўқув режалари билан танишиб чиқдик. Мазкур ДТСларини тузишда мамлакатимизда сўнгги йилларда чет тилини ўқитиш борасида олиб борилаётган давлат сиёсати билан боғлиқ ўзгариш ва ислохотлар ҳамда талаблар ҳам эътиборга олинган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабридаги ПҚ-1875-сонли “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори ҳамда унинг асосида яратилган “Хорижий тиллар бўйича ўқув фанларидан ўқувчиларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган мажбурий Талаблар”дан келиб чиққан ҳолда талабаларнинг чет тилини ўзлаштириш бўйича кўникмалар доирасидаги билимларни қамраб олишга қаратилган.

А.МАННОНОВ – Маълумки, ТошДШИда “Хорижий мамлакатлар иқтисодиёти ва мамлакатшунослик (мамлакатлар ва минтақалар бўйича)” бакалаврият таълим йўналиши бўйича ҳам кадрлар тайёрланади. Тошкент Ислон университетида ҳам бир неча йил бўлдики, мазкур йўналишда мутахассислар тайёрланмоқда.

З.СОДИҚОВ – Мен мазкур ДТС ва ўқув режаларини кўриб чиқдим. Улар замон ва давр талабларига тўлиқ жавоб беради. Мазкур ДТСларда талабаларга хорижий давлатларнинг иқтисодидан ташқари, тили, тарихи, маданияти, давлат тузуми, ички ва ташқи сиёсати ҳақида тушунча берилиши уларнинг бошқа иқтисодчи мутахассислардан фарқ қилишини таъминлайди.

Ш.ЎВҚОЧЕВ – “Жаҳон сиёсати” бакалаврият таълим йўналиши бўйича ЖИДУ 5 йиллик ва бизнинг кафедра 4 йиллик ДТСларни ишлаб чиқиш учун таянч этиб белгиланган. Мазкур ДТСлар ЖИДУнинг Халқаро муносабатлар факультети профессор-ўқитувчилари билан ҳамкорликда ишлаб чиқилди.

О.ШЕРАЛИЕВ – Мазкур стандартлардаги бакалавр талабаларга қўйилган талаблар, фанларнинг мазмуни ҳозирги замон талабларига тўлиқ жавоб беради, деб ўйлайман. Ихтисослик фанлари мана шу йўналишлар мазмун-моҳиятини тўлиқ очиб беради.

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Тошкент давлат шарқшунослик институти томонидан тайёрланган бакалаврият таълим йўналишлари ДТС ва ўқув режалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343 – сонли қарори меъёрларига қатъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилганлиги эътиборга олинсин. Мазкур ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий ва семинар машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлигида узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига риоя қилиш бўйича берган таклиф ва талаблари инobatга олинганлиги таъкидлансин.

2. Такомиллаштирилган ҳолда ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режалари турдош ОТМлари ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган вазирлик, идоралар ва Фанлар Академиясининг тармоқ ИТИларида экспертизадан ўтказилсин ва тегишли тартибда тақризлар олинсин.

3. Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларини ўрнатилган тартибда муҳокама қилиниша ва тасдиқланиши учун Давлат тест маркази ҳамда Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига тақдим этилсин.

Мажлис раиси

Котиба

А. Маннонов

С. Умарова

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ҳамда Тошкент давлат шарқшунослик институти бакалаврият таълим йўналиши ва магистратура мутахассисликлари бўйича ДТСларнинг ишлаб чиқарувчилар ўртасида келишув

ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

12 февраль 2014 йил

Биз қуйида имзо чекувчилар – Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ректори Н.Х.Жумаев, Тошкент давлат шарқшунослик институти ректори А.М.Маннонов қуйидаги ишлаб чиқилган бакалаврият таълим йўналиши ва магистратура мутахассислиги Давлат таълим стандарти мазмуни билан танишиб, келишув хақида ушбу далолатномани туздик:

1. 5120700 – Жаҳон сиёсати;
2. 5A120701 – Халқаро муносабатлар.

Мазкур бакалаврият таълим йўналиши ва магистратура мутахассислиги бўйича ДТС ва ўқув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истемолчилари томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган. Мазкур ДТСларнинг фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий ва семинар машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига риоя қилинган ҳолда ишлаб чиқилган. ДТСларда бакалавр ва магистрлар тайёргарлиги даражасига қўйилган талаблар, таълим дастурининг тузилмаси ва мазмуни, таълим дастурининг амалга оширилиши ҳамда уларнинг тайёргарлиги сифатининг назорати батафсил баён қилинган.

Ишлаб чиқилган ДТС ва ўқув режаларни ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия
университети ректори

Н.Х.Жумаев

Тошкент давлат шарқшунослик
институти ректори

А.М.Маннонов

Тошкент давлат шарқшунослик институти ва Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Тошкент давлат шарқшунослик институти ва Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти ушбу таълим йўналиши учун мўлжалланган бўлиб, Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандарти ҳисобланади.

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандартларига қўйиладиган барча талабларга тўлиқ жавоб беради ва ушбу таълим йўналиши бўйича профессионал тайёргарликка эга бўлган бакалаврларни тайёрлашга мўлжалланган. 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти жаҳон сиёсатининг объекти ва предметининг хусусиятлари, мазмуни, таркиби ва вазифаларини ўрганиш, талабаларни ҳокимиятга доир фалсафий, социологик, политологик назарий концепциялар билан таништириш, уларда ҳокимиятни таҳлил қилишнинг методологик асослари тўғрисида тасаввур шакллантириш, ҳокимият шаклларини, сиёсий акторлар тизимини ўрганиш, давлатлар ва халқаро ташкилотлар муносабатларини, уларнинг ўзаро алоқалари механизмларини ўрганишга йўналтирилган етук мутахассисларни тайёрлаш мақсадини асос қилиб қўяди. Ушбу мақсадни амалга ошириш учун талабларда қатор мутахассислик фанлари жумладан, Жаҳон сиёсати, Геосиёсат, Халқаро ҳуқуқ, Дипломатик ва консуллик хизмати, Иқтисодий дипломатия, Минтақашунослик, Шарқ халқаро муносабатлари, Конфликтология ва Халқаро ташкилотлар назарияси ва амалиёти жорий этилиб, улар натижада етук ва баркамол мутахассисларни тайёрлаш, уларни республикамизнинг халқаро майдондаги миллий манфаатларини ҳимоя қилишга интилишларини оширишга хизмат қилади.

5120700 – Жахон сиёсати бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти барча мезонларга жавоб беради, пухта ва изчил тузилган ҳамда ушбу таълим йуналиши учун Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандарти сифатида тасдиқланиши мумкин.

ЖИДУ Халқаро муносабатлар
кафедраси мудир

с.ф.и., доц. Бахадиров М.М.

Тошкент давлат шарқшунослик институти ва Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Тошкент давлат шарқшунослик институти ва Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти ушбу таълим йўналиши учун мўлжалланган бўлиб, Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандарти ҳисобланади.

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандартларига қўйиладиган барча талабларга тўлиқ жавоб беради ва ушбу таълим йўналиши бўйича профессионал тайёргарликка эга бўлган бакалаврларни тайёрлашга мўлжалланган. 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти жаҳон сиёсатининг шаклланиши ва ривожланишидаги асосий босқичлар, сиёсий фан таркиби, унинг ижтимоий-гуманитар фанлар тизимидаги ўрни, жамият ҳаётининг сиёсий соҳаси нималардан иборат эканлиги, сиёсат тўғрисидаги тасаввурлар ривожланиши босқичлари, сиёсатни тушунтиришнинг замонавий моделлари, сиёсатни бошқа соҳалар билан алоқалари, сиёсий ҳокимият тушунчаси, асосий назариялари, шакллари, объекти, субъекти, ресурслари, легитимлиги ва уларнинг турли назарий талқинлари, сиёсий акторлар тизими, акторлар тавсифи ва бу борадаги асосий ёндашувлар, сиёсатнинг бевосита ва билвосита субъектларини ўрганишга йўналтирилган етук мутахассисларни тайёрлаш мақсадини асос қилиб қўяди. Ушбу мақсадни амалга ошириш учун талаблар учун қатор мутахассислик фанлари жумладан, Халқаро хавфсизлик, Халқаро муносабатлар назарияси, Ҳозирги замон дипломатияси ва унинг тарихи, Шарқ халқаро муносабатлари жорий этилиб, улар натижада етук ва баркамол мутахассисларни тайёрлаш, уларни республикамизнинг миллий

манфаатларини ҳимоя қилишга интилишларини оширишга хизмат қилади.

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти барча мезонларга жавоб беради, пухта ва изчил тузилган ҳамда ушбу таълим йўналиши учун Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандарти сифатида тасдикланиши мумкин.

ТошДШИ Ўзбекистонда демократик жамият
қуриш назарияси ва амалиёти
кафедраси мудири

с.ф.д., Идилов У.Ю.

**Тошкент давлат шарқшунослик институти
томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим
йўналишининг давлат таълим стандартига
ТАҚРИЗ**

Тошкент давлат шарқшунослик институти томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти ушбу таълим йўналиши учун мўлжалланган бўлиб, Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандартлари ҳисобланади.

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандартларига қўйиладиган барча талабларга тўлиқ жавоб беради ва ушбу таълим йўналиши бўйича профессионал тайёргарликка эга бўлган бакалаврларни тайёрлашга мўлжалланган. Тошкент давлат шарқшунослик институти томонидан тайёрланган 5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти жаҳон сиёсатининг таркиби, ижтимоий гуманитар фанлар тизимидаги ўрни, ҳокимиятга оид асосий назариялар, сиёсатнинг социологик, маданий, мафкуравий асосларига йўналтирилган етук мутахассисларни тайёрлаш мақсадини асос қилиб қўяди. Ушбу мақсадни амалга ошириш учун давлат таълим стандартида қатор фанлари жумладан, Жаҳон сиёсатида назария ва концепциялар, Сиёсий таҳлил, Қиёсий сиёсий тизимлар, Шарқ халқаро муносабатлари, Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида жорий этилиб, улар натижада етук ва баркамол мутахассисларни тайёрлаш, уларни республикамизнинг миллий манфаатларини ҳимоя қилишга интилишларини оширишга хизмат қилади.

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти барча мезонларга жавоб беради, пухта ва изчил тузилган ҳамда ушбу таълим йўналиши учун Ўзбекистон узлуксиз таълимининг Давлат таълим стандарти сифатида тасдиқланиши мумкин.

**Ўзбекистон Республикаси алоқа ва ахборотлаштириш
қўмитаси Оммавий ахборот коммуникация
технологиялари марказ бошлиғи ўринбосари**

с.ф.д., проф. С.А. Жўраев

5120700-Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши ДТС ва ўқув режасидаги “Умумметодологик фанлар” ва “Мутахассислик фанлари”ни амалдаги ва қайта ишлаб чиқилган ҳамда ривожланган хорижий давлатларнинг ДТС ва ўқув режалари билан солиштира таҳлили

I- жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши ДТС да кадрларнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйилган талаблардаги янгилıklar

Т/р	Амалдаги ДТС	Қайта ишлаб чиқилган ДТС
1.	Амалда белгиланган мезонлар асосида ишлаб чиқилган.	Бакалаврият таълим йўналиши бўйича малакавий талаблар мамлакатда ва хорижда мавжуд тажрибаларни инобатга олган ҳолда қайта ишлаб чиқилди ҳамда турдош олий таълим муассасалари ва тегишли соҳалар бўйича амалиётчи мутахассислар билан муҳокамадан ўтказилди.
2.	Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасалари давлат таълим стандартларида белгиланган талаблар киритилмаган.	Ўқув режаларига киритилган фанлар сонини бир семестрда 40-46 тадан ортмаслик шarti инобатга олинди. Ажратилган аудитория ўқув юктамаларини семестр ҳафталарига самарали (қолдиқсиз) тақсимланишига риоя этилди. Кичик ҳажмли фан аудитория соатларини бир семестр давомида мумкин қадар ҳафтасига камида икки академик соатдан белгиланди.
3.	Умумқасбий ва ихтисослик фанлари бўйича компетентлик талаблари берилган.	Бакалаврият таълим йўналиши ДТСидаги блоклар бўйича фанлар таркиби, уларнинг ўзаро нисбатлари бакалавр танлаган мутахассислиги бўйича олган назарий билимларини амалиётда қўллай олиш кўникмасини кучайтириш нуктаи назаридан қайта кўриб чиқилди.
4.	Касбий фаолият соҳалари, объектлари ва турлари кенг ёритилмаган.	Бакалаврият таълим йўналиши касбий фаолият соҳалари, объектлари ва турлари қайта кўриб чиқилди.

2-жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши ДТСда
бакалаврият фанларининг самарасиз такрорланишларининг
бартараф этилганлиги

Т/р	Бакалаврият фани	Магистратура фани	Сунъий киритилган фанлар
1.			Такрорланган ва сунъий киритилган фанлар йўқ
2.			
3.			
4.			
5.			

3-жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши ДТС да
фанлар блоки нисбатларининг меъёрларига амал қилиниши

Т/р	Фанлар блоки, %	Бакалавриятда, %	Магистратурада, %
		Жаҳон сиёсати	Халқаро муносабатлар
1.	1-блок 23-25	24	35
2.	2-блок 8-25	13	50
3.	3-блок 35-50	46	15
4.	4-блок 9-10	11	-
5.	5-блок 5-7	6	-

4-жадвал

Ўқитиладиган фанлар сони ва ҳажмининг тамойиллар талабига жавоб бериши

T/p	Фанлар сони (талаб бўйича)	Бакалавриятда	Магистратурада
1.	Бир семестрда 5-7 та фан	7	5
2.	Бир ўқув йилида 10-14 та фан	12	10
3.	Ўқув муддатида 5 йил 40-56 та	45	17
4.	40 соатдан кам фанлар	4	-

5-жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши бўйича
ДТСда амалий кўникмаларни кучайтиришга қаратилган ўзгаришлар

T/p	Амалдаги ДТС (бак.)	Амалдаги ДТС (маг.)	Тақомиллаштирилган ДТС (маг.)
1.	Маъруза		
	1-блок 262 соат, 16,0%	210 соат, 34,4 %	130 соат, 31,7 %
	2-блок 266 соат, 16,2 %	400 соат, 65,6 %	220 соат, 53,7 %
	3-блок 828 соат, 50,5 %	-	60 соат, 15,6 %
	4-блок 170 соат, 10,4 %	-	-
	5-блок, 112 соат, 6,9 %	-	-
2.	Амалий машғулотлар		
	1-блок 492 соат, 25,5 %	220 соат, 35,5 %	220 соат, 37,9 %
	2-блок 210 соат, 10,8%	400 соат, 53,2 %	280 соат, 48,3 %
	3-блок 962 соат, 49,8 %	-	-
	4-блок 152 соат, 7,9 %	-	-
	5-блок 116 соат, 6,0 %	-	-
3.	Семинар машғулотлар		
	1-блок 296 соат, 100%	30 соат, 4,8 %	-
	2-блок -	-	-
	3-блок -	-	-
	4-блок -	-	-
	5-блок -	-	-
4.	Лабор. машғулотлари		
	1-блок -	40 соат, 6,5%	10 соат, 1,7%
	2-блок 56 соат, 59,6 %	-	-
	3-блок 18 соат, 40,4 %	-	-
	4-блок -	-	-
	5-блок, -	-	-
5.	Амалиёт 16 ҳафта	8 ҳафта	8 ҳафта
6.	Курс иши 3 та	3 та	3 та
7.	Курс лойиҳаси -	-	-

6-жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши бўйича ДТС да минтақавий ОТМлар таклифининг инобатга олинганлиги

Т/р	Минтақавий ОТМ номи	Берилган таклиф мазмуни	Инобатга олинган банди, бўлими
1	ЖИДУ	Магистратура босқичида мутахассислик фанларини белгилашни турдош ОТМлар ихтиёрида қолдириш.	Таклифлар инобатга олинди.

7-жадвал

5120700 – Жаҳон сиёсати бакалаврият таълим йўналиши бўйича ДТС нинг иш берувчилар билан келишилганлиги

Т/р	ДТС яратилган таянч ОТМ	Келишилган иш берувчилар корхона номи ва имзолаган раҳбар лавозими, фамилияси
1	ЖИДУ	Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Кадрлар ва ўқув юртлари бошқармаси бошлиғи О.Қосимов

тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида” 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сон Фармони ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Чет тилларни ўрганиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2012 йил 26 декабрдаги ПК-1875-сон қарори) 2013 йил 10 июлдаги 199-сон қарори

14. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 29 октябрда тасдиқланган 418-сонли буйруғи (“Магистратура тўғрисида Низом”. Адлия Вазирлигида 2012 йил 18 декабрда 2405-рақам билан рўйхатдан ўтган).

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида”ги ПК-1875-сонли Қарори.

16. “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида ЎРҚ-342-сон 2012 йил 24 декабрь.

17. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 28 декабрдаги “Олий ўқув юртидан кейинги таълим ҳамда олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрларни аттестациядан ўтказиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 365-сон Қарори.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 26 мартдаги “Ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПК-1942-сонли Қарори.

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши ДТС “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”нинг мақсади ва вазифаларининг, шунингдек таълим-тарбияга йўналтирилган Президент, Вазирлар Маҳкамаси қарор-фармонларини мукамал амалга оширилишига қаратилди;

ДТС дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг тегна интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний кадрлар тамойиллари ҳисобга олинди;

ДТС асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланади;

Ушбу стандарт халқаро тажриба, техника, технологиялар, фан ривожланиши даражаси ва ютуқлари, иқтисодиёт устуворлиги шароитларида кадрларга нисбатан ишлаб чиқаришда, амалиётда қўйиладиган талаблар ҳисобга олинган ҳолда илмий асосланган;

Таълим турлари ва босқичлари бўйича мутахассислик стандартининг келишилганлиги ва изчиллиги, шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда уларнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юқламаси оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига боғлиқ равишда таълимнинг табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди;

Таълим олувчилар ва битирувчиларни тайёрлаш, таълим фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари ва тартиботи белгиланган меъёр-қоидаларга мослигига эришилди;

Стандартнинг технологиклиги - унинг бажарилишини назорат қилиш ва унинг меъёрлари ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инобатга олинган бўлиб, мутахассислик ДТСнинг ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этди;

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши ДТСга тажрибада текширувдан ўтган таълим, ҳамда ишлаб чиқариш амалиёти фаолиятларининг илгор меъёрлари киритилди;

5120700 – Жаҳон сиёсати таълим йўналиши Давлат таълим стандарти Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлаш тизими қондалари талабларини тўлиқ қониктиради.

Ўқув ишлари бўйича
проректор

Ш.Рахманов

ТАСДИҚЛАЙМАН:
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг
биринчи ўринбосари, "Ўзлуксиз таълим
tizими стандартлари"ни стандартлаштириш
бўйича техник кўмита раиси

2011 йил "26" 02

O'z DSt __:201__ "5120700-Жаҳон сиёсати" бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳасини "Ўзлуксиз таълим тизими стандартлари"ни стандартлаштириш бўйича техник кўмитада техник экспертизадан ўтказиш бўйича Хулоса

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги, Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирлиқларининг 2012 йил 7 сентябрдаги "Ўзлуксиз таълим тизими стандартлари"ни стандартлаштириш бўйича техник кўмитасини ташкил этиш тўғрисида"ги 387, 10, 266 - сонли қўшма буйруғига асосан тайёрланган O'z DSt __:201__ "5120700-Жаҳон сиёсати" бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси "Ўзстандарт" агентлиги билан келишилган шакл асосида техник экспертизадан ўтказилди.

O'z DSt __:201__ "5120700-Жаҳон сиёсати" бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Республикадаги кадрлар тайёрловчилари ва истеъмолчилари билан ўзаро келишилган.

Техник экспертизадан ўтказилган O'z DSt __:201__ "5120700-Жаҳон сиёсати" бакалавриат таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Ўзбекистон Республикаси Қонунчилигига, стандартлаштириш Давлат тизими, ўлчов бирликларини таъминлаш Давлат тизими, сертификатлаштиришнинг миллий тизими, стандартлаштиришнинг тармоқлараро тизими талабларига мос келади ва "Ўзстандарт" агентлигида Давлат рўйхатидан ўтказишга тавсия этилади.

Техник кўмита раиси
ўринбосари

З.Ахмедов

Техник кўмита масъул котиби

А.А.Ходжаев

Олий таълим стандартларини
стандартлаштириш бўйича
кичик кўмита котиби

А.А.Умаров

Ишчи гуруҳ:

Б.Атаниязов

Б.Усмонов

М.Камалов